

1995. évi XXXIII. törvény indokolása

a találmányok szabadalmi oltalmáról

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

I.

A magyar szabadalmi jog újraalkotását a piacgazdasági, illetve az alkotmányos követelmények kielégítése, a hazánkat terhelő nemzetközi jogi - azon belül különösen európai jogharmonizációs - kötelezettségek teljesítése, az oltalom megerősítése és a jogérvényesítés hatékonyságának fokozása, valamint a tudomány és a technika fejlődésével való lépéstartás teszi szükségessé. A törvényjavaslat célja a találmányok szabadalmi oltalmára vonatkozó alapvető szabályok megállapítása.

A szabadalommal az állam meghatározott időre kizárólagos hasznosítási jogot ad a szabadalom jogosultjának a találmány tárgyára. A szabadalmi oltalom a szellemi tulajdon egyik alapvető formája; jelentős történelmi hagyományra visszatekintő, nemzetközileg rendkívül széles körben elismert és igényelt jogintézmény.

II.

1. Alapvető gazdaságpolitikai cél a műszaki-technológiai fejlesztés előtérbe állítása. A gazdaság versenyképességének növelése a hazai termékválaszték, illetve az annak előállítására szolgáló technológia jelentős korszerűsítését követeli meg. Az innovációbarát, a műszaki alkotómunkát ösztönző és a technológia transzferjét elősegítő környezet fontos jogi eleme a szellemi alkotások - s különösképpen a találmányok - oltalma.

Míg a tervgazdálkodás, a túlsúlyos állami tulajdon és a hiánygazdaság viszonyai között a szabadalmak szerepe elsősorban arra korlátozódott, hogy a hatóság által kiállított "fizetési bizonylatként" szolgáljanak a feltalálók munkabéren felüli díjazásához, az elmúlt időszakban a magántulajdon arányának növekedése, a külföldi működő tőke behozatala és a gazdasági verseny kibontakozása mellett a szabadalmak hagyományos - a piacgazdaságokban jellemző - funkciói kerültek előtérbe.

A szabadalmi rendszer alapvető közgazdasági rendeltetése, hogy biztosítsa a kutatási és fejlesztési ráfordítások megtérülését, előmozdítsa a találmányok nyilvánosságra hozatalát és megvalósítását, valamint ösztönözze az alkotótevékenységet. Ezt az utánpótlás időleges tiltása révén, jogilag védett hasznosítási pozíció megteremtésével éri el.

A fejlett ipari országokban végzett statisztikai felmérések szerint szabadalmi oltalom hiányában a kisvállalkozások több, mint 50 %-a, a nagyvállalatoknak pedig mintegy 35 %-a egyáltalán nem vagy csak elenyésző mértékben ruházna be a kutatásba és a fejlesztésbe.

A szabadalmi oltalommal járó kizárólagosság, időleges piaci monopolhelyzet teremt ugyanis lehetőséget arra, hogy a találmány szerinti új termék forgalmazásával, illetve új eljárás alkalmazásával kifejlesztője profitot érhessen el. Oltalom híján ugyanis az új terméket utánozók, az új eljárást másolók a kifejlesztőnél alacsonyabb árat érhetnek el, hiszen áruikat nem terhelnék a kutatásfejlesztés költségei.

Noha a jogi védelem hiánya nem szüntetné meg az alkotószenvédélyből táplálkozó feltalálói tevékenységet, a szabadalmi oltalom által nyújtott ösztönzés nélkül - nemzetközi számítások szerint - a találmányok mintegy egynegyede-egyharmada soha nem születne meg.

A szabadalmi oltalomból folyó jogi kizárólagosság alternatívája a találmány titokban tartása. A tudomány és a technika fejlődését azonban az új műszaki megoldások mielőbbi nyilvánosságra hozatala segíti elő. A szabadalmi oltalom ezt azzal szolgálja, hogy a találmány nyilvánosságra hozatala fejében időleges hasznosítási monopolhelyzetet biztosít. Ha nem lenne mód szabadalmaztatásukra, a találmányok jelentős hányadát (25-35 %-át) biztosan titokban tartanák.

A szabadalmi oltalom információs funkciójához tartozik, hogy a nemzetközileg egységesített rendszerben a köz számára rendelkezésre bocsátott - mintegy 80-90 %-ban csak ilyen módon hozzáférhető - szabadalmi műszaki információ pótolhatatlan ismeretanyagot nyújt a műszaki fejlesztéshez és elkerülhetővé teszi a párhuzamos fejlesztésekből folyó társadalmi és vállalkozói többletköltségeket.

A szabadalomnak mind az oltalmi, mind pedig az információs funkciója nagyban hozzájárul a licencforgalom, a technológia-transzfer feltételeinek megteremtéséhez.

A szabadalmi oltalom gazdasági rendeltetését csak korszerű és a nemzetközi igényeknek megfelelő szabályozás alapján töltheti be eredményesen. A szabadalmi törvény újraalkotásának egyik indoka és egyben célja ezért az, hogy az oltalom közgazdasági szerepét a lehető legteljesebb mértékben kibontakoztató jogi háttérteremtés.

2. A magyar szabadalmi jog évszázados hagyományra tekint vissza. A szuverén Magyarország első szabadalmi törvénye az 1895. évi XXXVII. törvény volt, amely elsősorban az osztrák és német törvények mintájára rendezte a találmányok szabadalmi oltalmának kérdéseit. E törvény - több módosítással és kiegészítéssel - 1970. január 1-jéig maradt hatályban.

Hatályos szabályozásunk az 1960-as évek végén alakult ki; ekkor fogadták el a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1969. évi II. törvényt, amelynek első novelláris módosítására 1983-ban került sor.

Szabadalmi jogunkra mindig is jellemző volt a nemzetközi jogfejlődés követése, a vonatkozó nemzetközi egyezmények figyelembevétele. Magyarország 1909. január 1-jei hatállyal csatlakozott az ipari tulajdon oltalmára alakult Párizsi Unió Egyezményéhez. Jogszabályaink azóta is a Párizsi Unió Egyezményével és a hozzá kapcsolódó fontos nemzetközi megállapodásokkal folyamatosan összhangban alakultak. A Párizsi Unió Egyezmény legutolsó - stockholmi - szövegét az 1970. évi 18. törvényerejű rendelet hirdette ki hazánkban.

Emellett Magyarország csatlakozott a Szabadalmi Együttműködési Szerződéshez, amelyet szintén a Szellemi Tulajdon Világszervezete adminisztrál, továbbá a új növényfajták oltalmára 1961-ben létesült Nemzetközi Egyezményhez (az ún. UPOV egyezményhez). Noha hazánk nem részese, a magyar szabadalmi hatóság ténylegesen alkalmazza a Nemzetközi Szabadalmi Osztályozásról szóló Strasbourgi Megállapodás rendelkezéseit is.

Az utóbbi években azonban Magyarország több olyan nemzetközi szerződés részesévé vált, amelyek jogharmonizációt követelnek meg a szabadalmi jogot illetően is.

Közvetlen és érdemi befolyást gyakorolt a magyar szabadalmi jogra az Amerikai Egyesült Államokkal a szellemi tulajdon tárgyában 1993 szeptemberében megkötött kormányközi megállapodás (Magyar Közlöny, 1993. november 30., 173. sz.), amely - a behozatal hasznosítási cselekményként történő elismerése és a kényszerengedélyekre irányadó szabályok megváltoztatása mellett - megkövetelte a gyógyszerek, a vegyi termékek és az élelmiszerek szabadalmi oltalmának és a hozzá kapcsolódó átmeneti szabadalmi oltalomnak a bevezetését. A magyar gazdaság - különösen a gyógyszeripar - számára ez a lépés számos hátránnyal járt, ugyanakkor, figyelemmel az amerikai részről kilátásba helyezett súlyos kereskedelmi szankciókra, elkerülhetetlennek bizonyult. A szóban forgó megállapodásból következő módosításokat az egyes iparjogvédelmi és szerzői jogi jogszabályok módosításáról szóló 1994. évi VII. törvény végezte el.

Az említett változtatásokkal szabadalmi jogszabályaink nemcsak az amerikai-magyar szellemi tulajdoni megállapodással kerültek összhangba, hanem a módosítások révén kielégítik azokat a követelményeket is, amelyeket az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény, vagyis a GATT Uruguay-i Fordulójában a szellemi tulajdon e kereskedelemmel összefüggő kérdéseinek szabályozására létrejött multilaterális kereskedelmi megállapodás (az ún. TRIPS Egyezmény) támaszt.

Eleget tesznek továbbá a Magyar Köztársaság és az Európai Szabadkereskedelmi Társulás tagállamai között létrejött szabad kereskedelmi megállapodás (1993. évi LXXXIII. törvény) ilyen tárgyú előírásainak is.

Nemzetközi jogi szempontból ezért a szabadalmi törvény rekodifikációját elsősorban európai jogharmonizációs kötelezettségeink indokolják.

Az 1994. évi I. törvénnyel kihirdetett Európai Megállapodás 65. cikke értelmében Magyarország tovább javítja a szellemi, ipari és kereskedelmi tulajdonjogok védelmét, hogy a megállapodás hatálybalépésétől számított ötödik év végére a Közösségben érvényesülő védelemhez hasonló szintű védelmet biztosítson, ideértve az ilyen jogok érvényesítéséhez szükséges eszközöket is. A 65. cikknek ez a rendelkezése az Európai Megállapodásnak a jogszabályok közelítésére vonatkozó rendelkezéseivel áll összhangban, voltaképpen az általános jogharmonizációs kötelezettség speciális, különös szintű megfogalmazását jelenti.

Szabadalmi jogunk és intézményrendszerünk szempontjából meghatározó jelentőségű, hogy a 65. cikk azt is előírja: Magyarországnak a megállapodás hatálybalépésétől számított ötödik év végéig kérnie kell az európai szabadalmak engedélyezéséről szóló 1973. október 5-i Müncheni Egyezményhez való csatlakozását.

A Müncheni Egyezményhez való csatlakozás következtében Magyarország területére kiterjedő hatállyal is be lehet majd nyújtani európai szabadalmi bejelentéseket. Ez egyrészt a külföldiek által Magyarországon szerzett szabadalmak számának a jelentős növekedésével fog járni; másrészt a nemzeti úton - vagyis a magyar szabadalmi hatóságnál - tett bejelentések számának várhatóan mintegy 75 %-os visszaesését idézi majd elő. A csatlakozás következtében ezért egyfelől a magyarországi kutatásnak és fejlesztésnek több szabadalmi jogi korláttal, másrészt megélenkülő működő tőke behozattal, technológia-importtal kell majd számolnia. A magyar iparjogvédelmi főhatóságnál pedig létszám-megtakarítás érhető el, illetve a nemzetközi, jogi, dokumentációs és információs feladatok fognak előtérbe kerülni.

A törvényjavaslat a csatlakozás jogalkotási feltételeit teljesíti: a Müncheni Egyezmény rendelkezéseivel összhangban állapítja meg a szabadalmazhatóság feltételeit, az oltalom terjedelmének meghatározására irányadó szabályokat, valamint az oltalom megsemmisítésére vonatkozó előírásokat. A szakaszolt bejelentési eljárási rend bevezetése is az Egyezmény logikájához igazodik, noha ez nem lenne szükségszerű.

A Müncheni Egyezményhez igazodó szabályozással a törvényjavaslat a jogharmonizációs elvárásnak részben tesz eleget. Az oltalomból folyó jogosultságok tekintetében ugyanis a nemzeti szabadalmak egyetlen, egységes, központosított eljárásban történő engedélyezésére életre hívott Müncheni Egyezmény nem tartalmaz rendelkezéseket. A tervezet ezért szabadalmi jogi jogharmonizációs kötelezettségeink másik részét - az oltalomból folyó jogokra nézve - a közösségi szabadalomról szóló, 1975. évi Luxemburgi Egyezmény szabályainak alapulvételével teljesíti. Ez az egyezmény ugyan a mai napig nem lépett hatályba, a közösségi tagállamok azonban szabadalmi anyagi jogukat összhangba hozták vele.

Ezért a törvényjavaslat a szabadalmi oltalomból folyó jogokkal kapcsolatban - jogharmonizációs szempontból - a Közösségben érvényesülő védelem szintjének megállapításában a Luxemburgi Egyezményre és a tagállamoknak az egyezménnyel harmonizáló nemzeti szabadalmi jogszabályaira épít.

Emellett figyelembe veszi azokat a közösségi irányelv-tervezeteket, amelyek a biotechnológiai találmányokra, illetve a növényfajták oltalmára vonatkozóan készültek.

Jogharmonizációs szempontból a nemzeti jogalkotásnak lényegében "szabad keze" van a munkavállalók találmányaival összefüggő jogok és kötelezettségek, valamint a szabadalmi ügyek hatósági és bírósági fórumrendszerének szabályozásában. Az elsőként említett kérdéskörben a javaslat elsősorban a német szabadalmi jog megoldásaira épít; olyan szabályozás kialakítását célozza, amely egyrészt kellően rugalmas a piacgazdasági igények kielégítéséhez, másrészt megfelelő garanciákat nyújt a hazai feltalálók jogainak érvényesítésére. A fórumrendszert illetően pedig a gyors, szakszerű és garanciákat hordozó eljárás - nemzetközi szinten is megfogalmazódó - követelményére van tekintettel.

3. A szabadalmi jog törvényi szintű szabályozását indokolja - a magyar jogi hagyomány és a nemzetközileg elterjedt gyakorlat mellett - a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (Jat.) is, amely 5. §-ának f) pontjában előírja, hogy a szellemi alkotáshoz fűződő jogokat és kötelezéseket törvényben kell szabályozni.

A törvényjavaslat szakít a hatályos szabályozás kétszintűségével és a találmányok szabadalmi oltalmával összefüggő jogok és kötelezettségek egységes, átfogó törvényi szintű kodifikációját valósítja meg. Ezzel eleget tesz a Jat. 15. §-ának (2) bekezdésében és 18. §-ának (3) bekezdésében támasztott követelményeknek: nem ad a szabályozás tárgy körébe tartozó alapvető jogok és kötelezések megállapítására felhatalmazást és kerüli az indokolatlanul többszintű szabályozást. Figyelemmel van ugyanakkor arra, hogy - az Alkotmánybíróságnak a 14/1994. (III. 10.) AB határozatban kifejtett álláspontja szerint is - a Jat. 5. §-ának f) pontja alapján a szellemi alkotáshoz fűződő jogok és kötelezések nem minden részletszabálya igényel törvényi szintet. Ezért rendelet alkotására ad felhatalmazást a szabadalmi bejelentések részletes alaki követelményeinek meghatározására, valamint a szabadalmi hatóság mellett működő szakértői testületre vonatkozóan; fenntartja továbbá az iparjogvédelmi eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 1992. évi IV. törvény 3. §-ának (2) bekezdésében a díj megállapítására adott felhatalmazást is.

4. A törvényjavaslat - a szellemi tulajdon elméletének háttérére támaszkodva - megőrzi a magyar szabadalmi jog polgári jogi jellegét, fenntartja a szabályozás polgári jogi kötődéseit. Ez áll a munkavállalók találmányaira vonatkozó rendelkezésekre is, amelyek a feltaláló és a munkáltató viszonyát változatlanul polgári jogi - és nem munkajogi - jogviszonyként írják le. A javaslat ugyanakkor - igazodva a hatályos jogszabályokhoz és a külföldi példákhoz - jogágazati szempontból komplex szabályozást tartalmaz, amely a polgári jogi természetű anyagi jogi normákon kívül kiterjed a szabadalmi államigazgatási eljárás, valamint a szabadalmi ügyekben folyó polgári peres és nemperes eljárások szabályozására is.

Meg kell továbbá említeni, hogy a törvényjavaslat - a nemzetközi kötelezettségek adta keretek között - kontinuitív módon viszonyul a magyar szabadalmi jogi tradícióhoz; a hagyományosnak tekinthető jogi megoldásokon csak a valóban szükséges esetekben változtat.

5. Végül szólni kell arról, hogy a törvényjavaslat előkészítésében jelentős szerepet töltött be az Igazságügyi Minisztériumban alakult kodifikációs bizottság, amelynek munkájában az érintett központi közigazgatási szervek képviselőin kívül részt vettek a bíróságok, a szabadalmi ügyvivők, az érintett társadalmi szervezetek és a tudomány képviselői is. A törvényjavaslat nagyban épít e bizottság javaslataira és észrevételeire, valamint tükrözi az előkészítésbe egyébként bevont társadalmi szervezetek véleményét is.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1-6. §-hoz

A törvényjavaslat a hatályos jogtól nagymértékben eltérően, az európai szabadalmak engedélyezéséről szóló Müncheneri Egyezmény 52-57. cikkeivel és a GATT Uruguay-i Fordulójában elfogadott TRIPS Egyezmény 27. cikkével összhangban állapítja meg a szabadalmazható találmány fogalmát, az oltalmazhatóság feltételeit.

Akárcsak a hatályos jogszabály, a törvényjavaslat sem ad jogi definíciót a találmány fogalmára; csupán a szabadalmazható találmány ismérveit állapítja meg. Mindazonáltal példálózó felsorolással iránymutatást nyújt a joggyakorlat számára a találmányok és a találmánynak nem minősülő szellemi eredmények közötti megkülönböztetéshez. A találmányokat viszont attól függetlenül jogi védelemben részesíti, hogy a technika mely területére esnek; ez alól csak a növény- és állatfajták jelentenek bizonyos értelemben kivételt, szabadalmazhatóságuk feltételeire és oltalmuk tartalmára ugyanis a javaslat sajátos - a hagyományos ipari találmányokra vonatkozó rendelkezésektől eltérő - különös szintű szabályozást ad XIII. és XIV. fejezetében (1. §).

Az oltalmazhatósági kritériumokat illetően a javaslat a nemzetközi szabályozásban és gyakorlatban bevett hármas követelményt állítja: a találmánynak ahhoz, hogy szabadalmazható legyen újnak, feltalálói tevékenységen alapulónak és iparilag alkalmazhatónak kell lennie.

Az újdonság követelményének rendeltetése, hogy jogbiztonságot teremtsen a különböző műszaki megoldásokat hasznosító jóhiszemű harmadik személyek számára, illetve, hogy kizárja a kettős szabadalmaztatást. Annak a szabadalmazhatósághoz való megkövetelése, hogy a találmány új legyen, ugyanis biztosítja: a szabadalom révén szerzett kizárólagos hasznosítási jog ne sértse a már ismertté, közkinccsé vált megoldások felhasználóinak érdekeit, s ugyanarra a tárgyra vonatkozóan ne adjanak különböző jogosultak számára több szabadalmat.

A törvényjavaslat a találmány újdonságát továbbra is világviszonylatban követeli meg a szabadalmazhatósághoz; nincs tehát jelentősége annak a körülménynek, hogy a találmány újdonságát kizáró nyilvánosságra jutás belföldön vagy külföldön történt-e. Közömbös továbbá az is, hogy a nyilvánosságra jutás milyen formában következik be.

Változás azonban, hogy az újdonság és az alkotói színvonal kritériumait a törvényjavaslat különválasztja. A találmány szabadalmazhatóságához szükséges újdonságot így kizárólag objektív ismérvek szerint határozza meg, bevezetve a "technika állása" fogalmát, amely nemzetközileg széles körben elterjedt. A technika állásához tartozik mindaz, ami az elsőbbség időpontja előtt bárki számára hozzáférhetővé vált. A találmány újdonságát a vele megegyező megoldás nyilvánosságra jutása zárja ki. A nyilvánosságra jutás a megoldás bárki számára való hozzáférhetővé válásával következik be. Közömbös az, hogy az újdonságrontó anyagot ténylegesen megtekintették-e (akár a feltaláló, akár harmadik személyek), vagyis nincs jelentősége annak, hogy a megoldást valójában nem ismerték meg, ha bárki megismerhette. Az újdonság megítélésénél irányadó elsőbbségi időpontról a javaslat 61. §-a rendelkezik.

Fontos különbség a hatályos jog és a törvényjavaslat között, hogy az utóbbi a kettős szabadalmaztatás kizárására szolgáló ún. igényrontásnak a hatályos jog szerinti szabályozását a technika állásának teljes kiterjesztésű értelmezésével váltja fel. Mind az igényrontás, mind pedig a technika állásának teljes kiterjesztésű értelmezése arra az esetre nyújt megoldást, ha a korábbi elsőbbségű szabadalmi vagy mintaoltalmi bejelentést a hatósági eljárásban a vizsgált szabadalmi bejelentés elsőbbségi időpontja után publikálják. A hatályos jog erre az esetre úgy rendelkezik, hogy a találmány nem részesülhet szabadalmi oltalomban, ha tárgya korábbi elsőbbségű szabadalom vagy használati mintaoltalom tárgyával egyezik. A javaslat pedig fikciót állít fel, amelynek értelmében a technika állásához tartozónak kell tekinteni az olyan korábbi elsőbbségű szabadalmi vagy használati mintaoltalmi bejelentés tartalmát is, amelyet a bejelentési eljárásban az elsőbbségi időpontot követően közzétettek, illetve meghirdettek.

A hatályos jog szerinti igényrontás esetén a megoldások egyezőségét az igénypontok alapján kell megállapítani, a javaslat által felállított fikció szerint pedig az említett bejelentések egész tartalma a technika állásához tartozik, s így újdonságrontó. Az igényrontás - mint az oltalmazhatóságot kizáró ok - rendeltetése csak a kettős szabadalmaztatás megakadályozása, s ezért csak a megadott oltalom lehet igényrontó hatású. A törvényjavaslat szerinti fikció - miközben a kettős szabadalmaztatást is kizárja - az újdonság megítélésében érvényesül: ezért az újdonságrontó hatást nem az oltalom megadásához, hanem a bejelentés hatósági publikálásához köti.

Meg kell jegyezni, hogy a nemzetközi szabadalmi bejelentések tartalmát csak akkor kell a Szabadalmi Együttműködési Szerződés szerinti közzététel alapján a technika állásához sorolni, ha a bejelentés magyar fordítását külön jogszabály (ez jelenleg a 29/1980. (VII. 29.) MT rendelet) rendelkezéseinek megfelelően benyújtották.

A technika állásának teljes kiterjesztésű értelmezésére vonatkozó szabályok alkalmazása szempontjából a kivonatot nem lehet a bejelentés tartalmához sorolni, mivel a kivonat - a javaslat 60. §-ának (3) bekezdése értelmében - kizárólag a műszaki tájékoztatás céljára szolgál.

Az újdonságot érintő fontos eltérés a hatályos joghoz képest, hogy a javaslat rendelkezik az ún. türelmi időről. Ennek megfelelően a találmány nyilvánosságra jutásának bizonyos esetekben nincs újdonságrontó hatása, ha a nyilvánosságra jutástól számított hat hónapon belül megteszik a szabadalmi bejelentést. A javaslat a kiállításon való bemutatást is ide sorolja, szükségtelenné téve ezzel a hatályos jog szerinti kiállítási elsőbbséget. A bejelentő csak akkor tarthat igényt arra, hogy találmányának kiállításon történő bemutatását hagyják figyelmen kívül a technika állásának meghatározásakor, ha ennek érdekében - a javaslat 64. §-ának megfelelően - kiállítási nyilatkozatot tesz és benyújtja a kiállítási igazolást (2-3. §).

A törvényjavaslat szerint csak meghatározott alkotói teljesítményt képviselő megoldások részesülhetnek szabadalmi oltalomban. Ezt az alkotói követelményt érvényesíti a feltalálói tevékenység oltalmazhatósági kritériuma. A feltalálói tevékenység akkor állapítható meg, ha a megoldás a technika állásához képest nem nyilvánvaló. A nyilvánvalóság megítélésében az adott műszaki területen jártas szakember tudása a zsinórmérték. Ha a technika állásához tartozó ismeretek szakember számára elegendő útmutatást adtak a megoldás megvalósításához, azaz az ilyen ismeretek alapján feltalálói tevékenység nélkül is el lehetett jutni a bejelentett megoldáshoz, akkor az nem részesülhet szabadalmi oltalomban.

Tekintettel arra, hogy a javaslat 2. §-ának (3) bekezdésében foglalt fikció - vagyis a technika állásának teljes kiterjesztésű értelmezése - valójában hozzá nem férhető ismereteket minősít bárki számára hozzáférhetőnek, e fikció a feltalálói tevékenység szempontjából nem alkalmazható: a feltalálói tevékenység megítélésekor a technika állását ennyivel szűkebben kell figyelembe venni. A 2. § (3) bekezdésének tehát kizárólag az újdonság elbírálásakor van csak jelentősége (4. §).

Az ipari alkalmazhatóság követelményével a törvényjavaslat lényegében a találmány reprodukálhatóságát, az ipari, illetve mezőgazdasági felhasználásra való alkalmasságát teszi a szabadalmazhatóság feltételévé. Összhangban a nemzetközi gyakorlattal - így a Párizsi Unió Egyezmény 1. cikkének (2) bekezdésével és az egyes nemzeti jogokban elterjedt meghatározással - az ipari alkalmazhatóság szempontjából az ipari jelleget a lehető legtágabban kell érteni. A törvényjavaslat értelmében az ipari alkalmazhatóság a találmány ismerve, a megoldott feladatnak azonban nem kell feltétlenül az ipar területére esnie. Így oltalomban részesülhetnek pl. orvosi műszerek, gyógyszerek, sporteszközök vagy játékok is (5. §).

A törvényjavaslat összefoglalja azokat a feltételeket, amelyek teljesítése esetén a bejelentő a találmányra szabadalmat kap; megfogalmazásával egyértelművé teszi, hogy a szabadalmi hatóságnak nincs diszkrecionális jogköre a szabadalmak engedélyezését illetően. E feltételek a szabadalmazhatóság szükséges és elégséges feltételei. Bármelyikük hiánya esetén a találmány nem részesülhet szabadalmi oltalomban; együttes meglétük esetén viszont a találmányra - más szempontok mérlegelése nélkül - szabadalmat kell adni. Meg kell jegyezni, hogy a 6. § (1) bekezdésének b) pontjában említett - elsősorban alaki - feltételek hiánya a bejelentési napot, illetve az elsőbbségi időpontot követően is pótolható.

A szabadalmi oltalomból kizárt találmányok körét a javaslat a lehető legszűkebben vonja meg: csupán azokat sorolja ide, amelyek közzététele vagy hasznosítása a közrendbe vagy a közérkölcsebe ütközne. Fontos szabály az, amely egyértelművé teszi: a hasznosítás nem tekinthető a közrendbe ütközőnek pusztán azért, mert valamely jogszabállyal ellentétben áll. A közrend fogalmának e rendelkezés alkalmazásában a francia "ordre public", illetve az angol "public policy" fogalmával azonos jelentést kell tulajdonítani, amely jogrendszerünk alapvető - társadalmi-jogi berendezkedésünk meghatározó értékrendjét kifejezésre juttató - intézményeit és elveit foglalja magában. Ebből a szempontból lényegében ugyanazokat a jogszabályi rendelkezéseket kell a közrendhez sorolni, amelyek nemzetközi magánjogi gyakorlatunkban is ide tartoznak (6. §).

A 7. §-hoz

A találmány megalkotásából személyhez fűződő és vagyoni jogok erednek. A javaslat alapvetően a hatályos jogra támaszkodva rendelkezik a feltaláló személyhez fűződő jogairól, kiemelve a szerzőség és a névfeltüntetési jogát. E jogok a feltaláló erkölcsi elismerését biztosítják, a feltaláló személyéhez kapcsolódnak, ezért a javaslat 25. §-a szerint elidegeníthetetlenek. A személyhez fűződő jogok továbbá - szemben a szabadalmi vagyoni jogosultságokkal - térben és időben korlátlanok, s szabadalmi oltalom hiányában is fennállhatnak, illetve érvényesíthetők.

A javaslat szerint az minősül feltalálónak, aki a találmányt megalkotta. Ebből következik, hogy nem tekinthető feltalálónak vagy feltalálótársnak, aki a találmány létrehozatala során nem fejtett ki alkotó tevékenységet. Önmagában valamely ötlet megfogalmazása, feladat kitűzése, illetve bizonyos technikai, képviselői vagy menedzseri feladatok ellátása alapján nem lehet a feltalálói minőségre igényt tartani. Nemcsak a találmányi megoldás lényegét

kitevő alap gondolat felismerése és megfogalmazása tartozik azonban a feltalálói tevékenységhez, hanem ezen túl a megoldás kidolgozása és mindaz az alkotó jellegű tevékenység is, amely az oltalmazhatósághoz szükséges tartalmi feltételek kialakítása körében szükséges.

Több feltaláló esetén feltalálói jogosultságuk az alkotómunkában való részvétel arányában oszlik meg. A feltalálói minőséget, több feltaláló esetén szerzőségük arányát a valóságtól eltérően nem állapíthatja meg sem a felek szerződése, sem a bíróság döntése. Jogszabályba ütközik és a Polgári Törvénykönyv 200. §-ának (2) bekezdése szerint érvénytelen a szerződés vagy egyoldalú nyilatkozat, ha feltalálónak ismerik el azt, aki nem végzett alkotó munkát. Ezzel azonos megítélés alá esik, ha a feltalálótársak szerzőségének az arányára vonatkozó megállapodás nem felel meg az alkotómunka mértékének.

A törvényjavaslat megdönthető vélelmet állít fel a feltaláló személyére, illetve a feltalálótársak szerzőségi részarányára. Amíg jogerős bírósági ítélet mást nem állapít meg, ezekben a kérdésekben az elismert bejelentési napon benyújtott bejelentésben foglalt adatok az irányadók. A feltaláló megjelölése, illetve a szerzőségi részarány tehát az eredeti szabadalmi bejelentésben foglaltakhoz képest csak jogerős bírósági ítélet alapján módosítható, vagyis ilyen ítélet szükséges a törvényi vélelem megdöntéséhez.

A törvényjavaslat a Párizsi Unió Egyezmény 4ter cikkével összhangban szól a feltaláló névfeltüntetési jogáról. Kifejezetten elismeri a feltaláló "negatív" névfeltüntetési jogát is, vagyis azt, hogy a feltaláló kérheti neve feltüntetésének mellőzését a nyilvánosságra kerülő szabadalmi iratokon.

Változás a hatályos joghoz képest, hogy a javaslat a találmány nyilvánosságra hozatalával kapcsolatos jogot nem a feltaláló személyhez fűződő jogaként, hanem elkülönítve szabályozza. E jog ugyanis nem mutatja a személyhez fűződő jogok természetét, hiszen nemcsak a feltalálót, hanem annak jogutódját is megilletheti, azaz korántsem kötődik kizárólag a feltaláló személyéhez.

A 8. §-hoz

A szabadalmi igényjogosultságot illetően a hatályos jog tartalmi átvétele jellemzi a javaslatot. Megőrzi azt az alapelvet, hogy a szabadalom a feltalálót vagy jogutódját illeti meg, illetve - ha a találmányt közösen alkották meg - a feltalálók vagy jogutódjaikat közösen illeti meg. A szabadalmi igényjogosultságra is a hatályos joggal tartalmilag egyező törvényi vélelmet állít fel, amely - szemben a szerzőségi vélelemmel - nemcsak bírósági, hanem hatósági határozattal is megdönthető. A törvényjavaslat az ugyanazt a találmányt egymástól függetlenül kidolgozó feltalálók között a korábbi feltalálás elve helyett változatlanul a korábbi bejelentés szabálya szerint rangsorol.

A 9-17. §-hoz

Számottevő változtatásokat irányoz elő a javaslat a munkavállalók találmányaival összefüggő jogokat és kötelezettségeket illetően. A szabályozás hatálya - szemben a jelenlegi rendelkezésekkel - csak a munkaviszonyban, a közszolgálati és a közalkalmazotti viszonyban, valamint a fegyveres erőknél és a rendvédelmi szerveknél szolgálati viszonyban álló személyekre, továbbá a munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tagokra terjed ki. Ezen a körön kívül a szabadalmi igényjogosultságra nézve az általános szabályok érvényesülnek; az érintett felek - kutatási, megbízási, társasági stb. - szerződésükben azonban a szabadalmi igényről természetesen szabadon rendelkezhetnek.

Fontos előrelépés, hogy a szabályozás e területen is egyszintű és egységes lesz; a javaslat a szóban forgó találmányokért járó díjazás szabályait is törvényi szintre emeli.

Ez a vonatkozó rendelet, a 77/1989. (VII. 10.) MT rendelet hatályon kívül helyezését is lehetségessé és szükségessé teszi. Erről a javaslat 116. §-ának c) pontja rendelkezik.

A munkavállalók találmányaira vonatkozó rendelkezések általános jellemzéséhez tartozik az is, hogy a javaslat az érintett feltalálók javára egyoldalú kogenciát vezet be: az érdeküket szolgáló szabályoktól szerződésben sem lehet a hátrányukra eltérni. Ezáltal egyértelműen semmisnek minősülnek a munka- vagy egyéb szerződések olyan rendelkezései, melyekben a munkavállaló előre lemond találmányi díj iránti igényéről.

A törvényjavaslat a hatályos jognál differenciáltabban csoportosítja a munkavállalók által alkotott találmányokat. A munkaviszonyból eredő kötelezettség teljesítéseként kidolgozott, ún. szolgálati találmányokra vonatkozóan a szabadalmi igény a munkáltatót illeti meg. A szolgálatinak nem minősülő, de a munkáltató tényleges tevékenységi körébe eső, ún. alkalmazotti találmányok esetében a rendelkezés joga a feltalálót illeti meg, a munkáltatónak azonban ex lege hasznosítási joga van a találmányra. Ha a találmány sem szolgálatinak, sem alkalmazottinak nem minősül, a vele kapcsolatos szabadalmi igényre az általános szabályok irányadók.

A javaslat - szemben a hatályos joggal - szabályozza a szolgálati és az alkalmazotti találmányokkal összefüggő ismertetési és nyilatkozattételi kötelezettségeket. Fontos újdonság, hogy a feltaláló mögöttes bejelentési és eljárási jogosítványai helyett anyagi jogi - a szabadalmi eljárás elnehezítését és elhúzódsát "megtakarító", viszont végső soron kártérítés terhe mellett érvényesülő - kötelezettségeket ró a munkáltatóra a szabadalmi bejelentést és annak végigvitelét illetően. E rendelkezések szigorát enyhíti, hogy a törvényjavaslat módot ad a találmány üzleti titokként való kezelésére annak bejelentése és szabadalmaztatása helyett. A titokban tartás azonban nem érintheti a szolgálati találmány feltalálójának találmányi díj iránti igényét, sőt, a díjazás megállapítása során figyelembe kell venni a feltalálót a szabadalmazás elmaradása folytán érő hátrányokat is.

A szolgálati találmány fejében járó díjazás feltételeit és jogcímeit a javaslat - az értelemszerű változtatások mellett - hatályos jogunk alapulvételével állapítja meg.

Többletet jelent ugyanakkor, hogy a találmányi díjigény jog alapjául szolgálhat az is, ha a hasznosítást előnyös piaci helyzet teremtése vagy fenntartása érdekében mellőzik. Mind a szolgálati, mind az alkalmazotti találmányok esetében a javaslat a feltalálót megillető díjazás mértékének megállapítására az ún. licenc-analógia módszerét rendeli alkalmazni. Szolgálati találmány esetén a díj mértékét befolyásolja a munkáltatónak a találmány megalkotásához nyújtott hozzájárulása és a feltaláló munkaviszonyból eredő kötelezettségeinek jellege, köre.

Garanciális szabályként a javaslat a szolgálati és alkalmazotti találmányokra vonatkozó szerződések és nyilatkozatok írásba foglalását követeli meg. A szolgálati és alkalmazotti találmányokkal összefüggő jogviszonyok polgári jogi természetét fejezi ki, hogy a törvényjavaslat a jogvitákat általános - tehát nem munkaügyi - bírósági hatáskörbe utalja.

A 18. §-hoz

A szabadalmi oltalom keletkezésére nézve a törvényjavaslat a hatályos szabályozást veszi át.

A közzététellel keletkező szabadalmi oltalom ideiglenes. Annak alapján a bejelentő felléphet ugyan a találmány jogosulatlan hasznosítása miatt, de az eljárást - a javaslat 36. §-ának (1) bekezdése szerint - fel kell függeszteni mindaddig, amíg a szabadalom megadásáról jogerősen nem döntöttek. Az így létrejött függő jogi helyzet a szabadalom megadásával vagy a szabadalmi bejelentés elutasításával szűnik meg, kivéve, ha az ideiglenes oltalom már korábban megszűnt a 38. §-ban felsorolt egyéb okok következtében.

A 19-21. §-hoz

Alapvető változásokat irányoznak elő a törvényjavaslatnak a szabadalmi oltalom tartalmát megállapító szabályai, melyek elsősorban a közösségi szabadalomról szóló Luxemburgi Egyezmény 25-28. cikkeit, valamint a közösségi tagállamok nemzeti szabadalmi jogszabályait veszik alapul. E rendelkezések továbbá megfelelnek a GATT Uruguay-i Fordulójában létrejött szellemi tulajdoni megállapodás, az ún. TRIPS Egyezmény 28. cikkében előírtaknak is.

A javaslat ötvözi a magyar szabadalmi jogi hagyományban gyökerező azt a felfogást, amely a szabadalmi oltalomra a szabadalmast bizonyos cselekmények elvégzésére kizárólagosan feljogosító jogi pozícióként tekint, azzal a nemzetközileg elterjedtebb megközelítéssel, amely a szabadalmi oltalom lényegét abban látja, hogy a szabadalmas másokat eltilthat meghatározott cselekményektől. A javaslat az abszolút szerkezetű jogviszonyban testet öltő szabadalmi oltalomnak mindkét oldalát megjeleníti.

A szabadalmast megillető kizárólagos hasznosítási jog hatálya alá tartozó cselekményeket a javaslat a hatályos jognál részletesebben, árnyaltabban és szélesebben határozza meg. Külön szól a termék- és az eljárási szabadalmakból folyó jogokról, nevesíti továbbá hasznosítási cselekményként a forgalomba hozatalra való felajánlást, az eljárás használatra ajánlását, a termék raktáron tartását. Ezenkívül szabályozza az ún. közvetett hasznosítást is. Ez utóbbiról akkor beszélhetünk, ha valaki a szabadalmas engedélye nélkül a találmány hasznosítására nem jogosult személynek a találmány lényeges elemével kapcsolatos dolgot ad át vagy ajánl fel átadásra a találmány megvalósítása céljából, feltéve, hogy tudja, vagy a körülmények alapján nyilvánvaló, hogy a dolog a találmány megvalósítására alkalmas, illetve arra szolgál.

A szabadalmas kizárólagos joga az ilyen közvetett hasznosításra azonban nem terjed ki, ha az átadott vagy felajánlott dolog a kereskedelmi forgalomban kapható szokásos áru, kivéve, ha az ilyen áru átadója, illetve felajánlója szándékosan közvetlen hasznosítási cselekmények végzésére indítja az átvevőt. Meg kell továbbá említeni, hogy a közvetett hasznosításra vonatkozó rendelkezések alkalmazásában nem minősül a találmány hasznosítására jogosultnak, aki olyan cselekményeket végez, amelyekre a javaslat 19. §-ának (6) bekezdése szerint a kizárólagos hasznosítási jog nem terjed ki.

A törvényjavaslat nemcsak a hasznosítási cselekmények pozitív taxációjával vonja meg a szabadalmi kizárólagos jog határait, hanem egyértelművé teszi azt is, hogy a kizárólagos hasznosítási jog mely cselekményekre nem terjed ki.

Ezek közül feltétlenül meg kell említeni a gazdasági tevékenység körén kívül végzett, valamint a kísérleti célú cselekményeket.

Eljárási szabadalom esetén bizonyítási nehézségek állhatnak elő, ha a termékből nem lehet visszakövetkeztetni az előállítási eljárásra. A bizonyítás ilyenkor szükségképpen feltételezné az állítólagos bitorló üzemének, termelési eljárásának, gyártási és egyéb üzleti titkainak feltárását.

Ha a bizonyítás ilyen esetben a szabadalmast terhelné, kevés esély mutatkozna annak sikerességére. Ezért a javaslat megfordítja a bizonyítási terhet: a terméket - az ellenkező bizonyításáig - a szabadalmazott eljárással előállítottak kell tekinteni, ha a termék új, vagy nagymértékben valószínűsíthető, hogy a terméket a szabadalmazott eljárással állították elő, és a szabadalmas az adott helyzetben általában elvárható intézkedések megtétele után sem tudta meghatározni a ténylegesen alkalmazott eljárást. Különösen akkor valószínűsíthető nagymértékben, hogy a terméket a szabadalmazott eljárással állították elő, ha a szabadalmazott eljárás az egyetlen ismertté vált eljárás. E törvényi feltételek megléte esetén tehát nem a szabadalmasnak kell bizonyítania, hogy a termék az oltalom alatt álló eljárással állították elő, hanem a gyártónak kell kimentenie magát annak bizonyításával, hogy a terméket más eljárással állította elő. A javaslatnak a bizonyítási teher megfordulására vonatkozó rendelkezései egyébként a TRIPS Egyezmény 34. cikkével, a Luxemburgi Egyezmény 35. cikkével, valamint az Amerikai Egyesült Államokkal kötött kétoldalú kormányközi - szellemi tulajdoni - megállapodásunkkal összhangban fogalmazódtak meg (19. §).

Kifejezetten szól a javaslat továbbá a szabadalmi jog kimerülésének - a magyar és az európai közösségi joggyakorlatban egyaránt kiformalódott - elvéről, annak hatályát a lex loci protectionis kollíziós jogi kapcsoló szabályából, illetve a szabadalmi oltalom territorialitásából kiindulva a belföldi forgalombahozatalra szorítva. A javaslat tehát az ún. nemzetközi jogkimerülés - csupán egyes fejlődő országok által elismert - lehetőségét kizárja (20. §).

A szabadalmi oltalom korlátainak (az elő- és továbbhasználati jognak, valamint a tranzitárakra vonatkozó kedvezménynek) a szabályozásában a javaslat a hatályos jogra és az irányadó nemzetközi egyezményekre (így a Párizsi Uniós Egyezmény 5ter cikkére, a Luxemburgi Egyezmény 27. cikkének d) pontjára) épít (21. §).

A 22-26. §-hoz

A végleges szabadalmi oltalom tartama a javaslat szerint továbbra is a bejelentés napjától számított húsz év marad. Ezt igénylik jogharmonizációs kötelezettségeink is, hiszen az európai szabadalmak engedélyezéséről szóló Müncheni Egyezmény 63. cikke és azzal összhangban a Luxemburgi Egyezmény 50. cikke, valamint a GATT Uruguay-i Fordulójában létrejött TRIPS Egyezmény 33. cikke is azonos oltalmi időt ír elő. Húsz évnél korábban szűnik meg a szabadalmi oltalom a javaslat 38-39. §-ai értelmében lemondás, megsemmisítés vagy a fenntartási díj fizetésének elmulasztása következtében.

A végleges szabadalmi oltalom húsz évnél hosszabb időtartama minden esetben a bejelentés napjától számít, tehát az elsőbbség kedvezményével szerzett szabadalom is - a Párizsi Uniós Egyezmény 4bis cikke (5) bekezdésének megfelelően - ugyanolyan időtartamra hatályos, mintha azt az elsőbbség kedvezménye nélkül jelentették volna be vagy adták volna meg (22. §).

Az oltalom fenntartását illetően a javaslat tartalmi változást nem eredményez; csupán egyes - alapvető fontosságú - szabályokat a jelenlegi rendeleti szintről törvényi szintre emel. A fenntartási díjak megfizetésére vonatkozó kötelezettség előírása - mely általánosnak tekinthető a világ szabadalmi törvényeiben - azon a megfontoláson alapul, hogy az évenként növekvő összegű díjak terhe a gazdaságilag érdektelen és értéktelen - azaz ki nem fizetendő - szabadalmak feladására bírja a szabadalmi jogosultakat. A törvényjavaslat a szabadalmak fenntartására előírt díj megfizetésére hat havi türelmi időt ad, a Párizsi Uniós Egyezmény 5bis cikkének (1) bekezdésével összhangban. A fenntartási díjak összegét - mint általában az iparjogvédelmi eljárások igazgatási szolgáltatási díjainak mértékét - az 1992. évi IV. törvény 3. §-ának (3) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a szabadalmi hatóságot felügyelő miniszter állapítja meg (23. §).

Az oltalom terjedelmének meghatározásában a javaslat egyrészt a jelenlegi szabályozást veszi át, másrészt a Müncheni Egyezmény 69. cikkéhez kapcsolódó jegyzőkönyvben foglalt értelmezési szabályokat érvényesíti.

A szabadalmi oltalom terjedelmét az igénypontok - vagyis a találmányról adott, a szabadalmi leírás végén megszerkesztett rövid szöveges jellemzések - határozzák meg. Az igénypontokat a leírás és a rajzok alapján kell értelmezni. A szabadalmi oltalom az olyan termékre vagy eljárásra terjed ki, amelyben az igénypont összes jellemzője megvalósul.

Az igénypontok értelmezésére vonatkozó, a Müncheneri Egyezmény jegyzőkönyvével harmonizáló szabály szerint az igénypontok tartalmát nem lehet szó szerinti értelmükre korlátozni; az igénypontoknak azonban olyan jelentőséget sem lehet tulajdonítani, mintha azok csupán iránymutatást adnának szakember számára az oltalmazni kívánt találmány megállapításához. Ezzel a javaslat az oltalom körét meghatározó igénypontoknak a túl szűk és túl tág értelmezését egyaránt kizárja. Ez az oltalom olyan megerősítést jelent, amely nélkülözhetővé teszi az ún. ekvivalencia-elvnek a törvényben való megfogalmazását (24. §).

A jogutódlásra és a közös szabadalomra vonatkozó rendelkezéseket a javaslat a hatályos joggal összhangban állapítja meg. Meg kell jegyezni, hogy a szabadalom átruházásának, illetve átszállásának lehetővé tételét a GATT Uruguay-i Fordulójában létrejött TRIPS Egyezmény 28. cikke is megköveteli a nemzeti jogalkotástól (25-26. §).

A 27-30. §-hoz

A hatályos joghoz hasonlóan a törvényjavaslat sem csak a szabadalmi oltalom "statikus" oldaláról szól, hanem rendelkezik a szabadalmi jog "dinamikus" vonatkozásairól is. Ez utóbbiak közül jelentőségénél fogva kiemelkedik a hasznosítási, avagy szabadalmi licencszerződés.

A szabadalmi licencszerződés - a szabadalom átruházása mellett - a technológia transzferjének egyik alapvető jogi mozgásformája.

A licencforgalom nagyban elősegíti a kutatás és a fejlesztés, illetve az innovációs eredmények hasznosítása terén a gazdaságilag hatékony munkamegosztás kialakulását az érintett gazdálkodó szervezetek között. A licencforgalom teszi lehetővé az egyes gazdálkodó szervezetek számára, hogy a saját kutatási-fejlesztési, innovációs tevékenységüket kiegészítsék más vállalkozók hasonló tevékenységének eredményeivel, s így egyrészt megteremthessék saját kutatási-fejlesztési erőforrásaik optimális felhasználásának feltételeit, másrészt olyan előnyökhöz jussanak, mint pl. az innovációs fejlesztés elvégzéséhez szükséges idő lerövidítése, a piacon való gyorsabb megjelenés, a már kipróbált, illetve igazolt eredmények átvétele révén az innovációval elkerülhetlenül együttjáró kockázat csökkentése, a fejlesztési zsákutcák és buktatók elkerülése. Másfelől ugyancsak az innovációs munkamegosztást elősegítő licencforgalom ad módot arra, hogy a gazdálkodó szervezetek a maguk innovációs fejlesztési eredményeit, az azokban rejlő gazdasági és műszaki értékeket a saját közvetlen tevékenységi körükön kívül is kiaknázhassák.

A törvényjavaslat - hasonlóan a hatályos szabályozáshoz - csak a hasznosítási szerződés legfontosabb szabályait állapítja meg. Általános jelenség a külföldi jogrendszerekben is az elsődlegesen a licencszerződésekre vonatkozó tételes jogi szabályozás szükségessége, keretjellege. Ennek fő oka, hogy a licencszerződések rendkívül változatos viszonyokhoz igazodnak, a legkülönbözőbb formákat ölthetik, egyedileg változó tartalmúak lehetnek.

A hasznosítási szerződés alapján a szabadalmas fő kötelezettsége, hogy hasznosítási engedélyt adjon, a licencvevő pedig ennek fejében díjat köteles fizetni. A hasznosító által nyújtott ellenszolgáltatás természetesen nemcsak pénzbeli lehet, hanem más formákat is ölthet (így pl. a licenc alapján gyártott termékek egy részének átadásával természetbeni ellenszolgáltatásként is megjelenhet; továbbá nem kizárt az ún. keresztliscencia sem, amikor a hasznosítási engedély fejében a licencvevő saját szabadalmának hasznosítására ad engedélyt a másik félnek). Meg kell jegyezni továbbá, hogy bár rendszerint a szabadalmas a licenciadó, nem kizárt az sem, hogy a licencvevő adjon hasznosítási engedélyt (ún. allicenciát), ha erre a szerződésben kifejezett felhatalmazást kapott.

A törvényjavaslat - eltérően a hatályos jogtól - hangsúlyosan utal a licencszerződések és a versenyjog viszonyára: a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló 1990. évi LXXXVI. törvény rendelkezéseivel, valamint az Európai Bíróságnak a Római Szerződés 85. és 86. cikkeivel kapcsolatos joggyakorlatával és a Bizottság vonatkozó rendeleteivel összhangban a javaslat kimondja a kartelltilalomba ütköző licencszerződési kikötések semmisségét, továbbá egyértelművé teszi, hogy a szabadalmas elzárkózása a hasznosítási szerződés megkötésétől önmagában nem minősül gazdasági erőfölénnyel való visszaélésnek (27. §).

A javaslat a szabadalmas mellékkötelezettségei között sorolja fel a licenciáért viselt jogszavatosságot, a találmánnyal kapcsolatos kellékszavatosságot, valamint - a know-how átadására ki nem terjedő - tájékoztatási kötelezettséget. A szabadalom fenntartásáról is a szabadalmasnak kell gondoskodnia.

A joggyakorlatban kiformalódott értelmezést emel törvényi szintre a javaslat a szabadalmasnak a találmány műszaki megvalósíthatóságáért fennálló kellékszavatosságára irányadó szabályok megalkotásával. Hangsúlyozni kell, hogy a szabadalmas csak a találmány műszaki megvalósíthatóságáért szavatol, a licencvevőnél folyó hasznosítás gazdaságosságáért, nyereségességéért azonban nem.

Újdonság a javaslatban, hogy - szemben a hatályos joggal - egyértelművé teszi: a kizárólagos hasznosítási engedélynek két fajtája, fokozata képzelhető el. Egyrészt az ún. egyedüli licenc, amelynek alapján a szabadalmas arra vállal kötelezettséget, hogy a licencvevőn kívül másnak nem ad hasznosítási engedélyt, viszont a maga számára

megőrzi a hasznosítás jogát. Másrészt a szó szorosabb értelmében vett kizárólagos licenc, amikor a szabadalmas nemcsak arról mond le, hogy további hasznosítási engedélyeket adjon, hanem arról is, hogy a találmányt maga hasznosítsa.

A gyakorlatban nem ritkán előforduló anomália orvoslására ad módot a javaslat azzal az új szabállyal, amely kizárólagos licenc esetén az engedély kizárólagosságának megvonására hatalmazza fel a szabadalmast abban az esetben, ha a hasznosító az elvárható időn belül nem kezdi meg a hasznosítást. E rendelkezés természetesen - akárcsak a hasznosítási szerződések szabályozása általában - diszpozitív, a felek eltérő megállapodása hiányában érvényesül csupán (28. §).

A javaslat a hatályos joghoz képest kiegészíti a licencszerződés megszűnésének eseteit, a szabadalmi oltalom megszűnésének is ilyen hatást tulajdonítva (29. §).

A törvényjavaslat továbbá rendelkezik a hasznosítási szerződésekre vonatkozó szabályok diszpozitivitásáról, valamint a Polgári Törvénykönyv háttér-jogszabályként való figyelembevételéről (30. §).

A 28-33. §-hoz

A szabadalmi kényszerengedély a szabadalmi kizárólagos jog visszaélésszerű gyakorlásának megakadályozására szolgál. Két típusát nevesíti a javaslat: a hasznosítás elmulasztása miatt, illetve a szabadalmak függősége miatt adható kényszerengedélyt. Az egyes kényszerengedély-típusokra irányadó speciális rendelkezések mellett a törvényjavaslat a rájuk vonatkozó közös szabályokat is megállapítja.

A szabadalmi kényszerengedély hatályos - az 1994. évi VII. törvénnyel megállapított - szabályait a javaslat érdemi módosítás nélkül veszi át. Mint arra az általános indokolás II/2. pontja is utal, e rendelkezések megfelelnek az amerikai-magyar szellemi tulajdoni megállapodás, valamint a TRIPS Egyezmény követelményeinek is. (Mivel a Müncheni Egyezmény e kérdésre nem vonatkozik, s a közösségi szabadalomról szóló Luxemburgi Egyezmény is csupán bizonyos alapvető elveket fogalmaz meg - utalva a további jogharmonizáció szükségességére - a szabadalmi kényszerengedélyt illetően, egyelőre az EK irányában nem áll fenn közvetlen jogharmonizációs kötelezettségünk.)

A 34-37. §-hoz

A találmány- és szabadalombitorlás szabályozásában nem hoz a javaslat számottevő tételes jogi újdonságokat.

A törvényjavaslat - hasonlóan a hatályos joghoz - a bitorlás két formájáról szól. A találmánybitorlás lényegében a találmányi gondolat "eltulajdonítása", az erre vonatkozó személyhez fűződő és vagyoni jogok jogtalan elsajátítása. A szabadalombitorlás pedig a szabadalmi oltalomból folyó kizárólagos hasznosítási jog megsértése.

A találmánybitorlást illetően a jogkövetkezmény pontosabb megfogalmazása és a sértett kártérítési igényének kifejezett megemlítése jelent változást a hatályos joghoz képest (34. §).

A szabadalombitorlás szabályozásában látszólag csupán a bitorlásra használt eszközök és a bitorlással érintett termékek megsemmisítésének lehetősége számít eltérésnek a hatályos joghoz viszonyítva. A javaslat azonban a szabadalombitorlás szempontjából leglényegesebb két területen: az oltalom tartalmának, vagyis a kizárólagos hasznosítási jog hatálya alá eső cselekményeknek, továbbá az oltalom terjedelmének meghatározásában alapvető változtatásokat irányoz elő (19. §-ában, illetve 24. §-a (3) bekezdésében); ami azzal jár, hogy a hatályos joggal szinte megegyező tételes jogi megfogalmazás valójában tartalmában nagyban módosult szabadalombitorlási szabályozást takar. A bitorlási perekben is alkalmazható ideiglenes intézkedés új szabályait a polgári perrendtartás során következő módosítása fogja megállapítani (35-36. §).

A jogbiztonságot szolgálja a nemleges megállapítás lehetősége. E jogintézmény ugyanis lehetőséget nyújt határesetekben a gazdálkodó szervezetek számára arra, hogy tisztázzák a hasznosítani kívánt termék vagy eljárás szabadalmi jogi státuszát. A nemleges megállapítást kimondó jogerős határozat - erga omnes hatállyal - kizárja, hogy a megjelölt szabadalom alapján ugyanarra a termékre vagy eljárásra vonatkozóan szabadalombitorlás miatt eljárást indítsanak (37. §).

A 38-43. §-hoz

A szabadalmi oltalom megszűnésére irányadó rendelkezéseket a javaslat szintén a hatályos szabályok alapulvételével - az értelemszerűen szükséges korrekciókkal - állapítja meg. A bejelentés bővítő értelmű módosításának kizártságára figyelemmel a javaslat megfelelően kiegészíti a szabadalom megsemmisítésére szolgáló jogalapok felsorolását. Az újra érvénybehelyezésre vonatkozó anyagi jogi szabályok szempontjából pedig fontos

megemlíteni, hogy a javaslat eljárási rendelkezései feloldják az újra érvénybehelyezési határidő elmulasztásával szembeni igazolásnak hatályos jogunkban még meglévő kizárását.

A 44-45. §-hoz

A törvényjavaslat - a hatályos jog rendszerét fenntartva - a szabadalmi eljárásokat részben államigazgatási, részben bírósági hatáskörbe utalja. Államigazgatási útra az ún. szabadalmi ügyek (44. §) tartoznak, a bírósági hatáskör pedig az előbbi ügyekkel kapcsolatos megváltoztatási eljárásokra (85. §) és a szabadalmi perekre (104. §) terjed ki.

A szabadalmi ügyeket az iparjogvédelem országos hatáskörű államigazgatási szerve intézi, amely a javaslat szerint Magyar Szabadalmi Hivatal néven folytatja működését. E szabadalmi ügyek köre lényegében változatlan; a felsorolást a javaslat a hatályos joghoz képest a szabadalmi hatósági tájékoztatás - eddig is ellátott - feladatának külön nevesítésével egészíti ki (44. §).

A Magyar Szabadalmi Hivatal előtti szabadalmi ügyekben az államigazgatási eljárás általános szabályait a javaslat által meghatározott különös rendelkezéseknek megfelelő eltérésekkel kell alkalmazni. A szabadalmi eljárások egész menetében számos speciális rendelkezésre van szükség; ezeket a szabályokat a javaslat a hazai és a nemzetközi jogfejlődés eredményeinek, valamint az európai jogharmonizáció követelményeinek megfelelően tartalmazza (45. §).

A 46-47. §-hoz

A Magyar Szabadalmi Hivatal határozatait a szabadalmi ügyekben általában egy köztisztviselő hozza meg. Kivételt képez a megsemmisítési és a nemleges megállapítási eljárás, valamint a szabadalmi leírás értelmezése; ezekben az ügyekben háromtagú tanács jár el, amely szótöbbséggel határoz.

A szabadalmi ügyekben hozott határozatok között az érdemi határozatok megkülönböztetésének abból a szempontból van jelentősége, hogy azok csak megváltoztatási kérelem alapján és annak bírósághoz történő továbbításáig vonhatók vissza és módosíthatók. Ilyen érdemi határozatnak számít az eljárást befejező, vagyis ügydöntő határozat a szabadalom megadása, a megszűnés-megállapítás, az újra érvénybehelyezés, a megsemmisítés, illetve a nemleges megállapítás ügyében. Nem érdemi határozatait a Magyar Szabadalmi Hivatal e megkötöttség nélkül visszavonhatja, illetve módosíthatja, s hozhat ennek folytán jogszerű és megalapozott határozatot.

A Magyar Szabadalmi Hivatal szabadalmi ügyben hozott határozatai ellen a javaslat szerint nem lehet felügyeleti intézkedést hozni, illetve államigazgatási úton fellebbezéssel élni. Fennmarad a szabadalmi ügyek különleges jogorvoslati rendszere; a 85. § (1) bekezdése a bírósági megváltoztatás lehetőségét egyes nem érdemi határozatokra is kiterjeszti (46. §).

A szabadalmi eljárásokban a hivatalból vizsgált tények alapján kerül sor a határozathozatalra. A tényállás megállapítása körében a javaslat nyilatkozattételi jogot biztosít az ügyfélnek.

Általánosan érvényesülő rendelkezés, hogy a beadványok hiányosságai esetén az ügyfelet - határidő kitézésével - pótlásra kell felhívni, illetve figyelmeztetni kell a törvényes határidőben történő teljesítésre (47. §).

A 48-49. §-hoz

A törvényjavaslat az eljárási határidők tekintetében az államigazgatási eljárás általános szabályaitól eltérő rendelkezéseket tartalmaz. A szabadalmi eljárásokban a határidőket több szempont alapján lehet megkülönböztetni egymástól: vannak törvényben meghatározott és hivatalból kitézött, nem hosszabbítható és hosszabbítható, végül olyan határidők, amelyek elmulasztása esetén igazolással lehet élni, illetve, amelyek elmulasztása nem orvosolható.

A törvény által meghatározott határidők egyben olyanok, amelyek nem hosszabbíthatók meg, s amelyek elmulasztása esetén a jogkövetkezmények külön figyelmeztetés nélkül is bekövetkeznek. A hivatalból történő határidőtűzés szabályai megegyeznek a hatályos joggal mind az időtartamok, mind a meghosszabbíthatóság tekintetében (48. §).

Mind a törvény által meghatározott, mind a hivatalból kitézött határidők többsége esetén a mulasztás igazolással orvosolható. A javaslat jelentős mértékben továbbfejleszti az igazolás szabályait; a határnapok és a határidők elmulasztása esetére több irányban is kiterjeszti az igazolás lehetőségét.

Egyrészt a hatályos jog szerinti tizenöt napos objektív igazolási határidőt szubjektív határidővé alakítja át, és lényegesen hosszabb, hat hónapos objektív határidőt állapít meg. Másrészt a lehető leghamarábban vonja meg azoknak a határidőknek a körét, amelyek elmulasztása esetén az igazolás ki van zárva.

Az egyik legfontosabb változás az, hogy a szabadalmi oltalom újra érvénybe helyezésére megszabott határidő elmulasztása esetén is lehetőség lesz igazolási kérelem előterjesztésére a tizenöt napos szubjektív és a hat hónapos objektív határidőn belül (49. §).

Az 50-52. §-hoz

A fél halála, illetve a jogi személy ügyfél megszűnése a szabadalmi eljárást félbeszakítja. Ez az állapot a jogutód személyének bejelentéséig és megfelelő (pl. örökösként történő) igazolásáig tart; a Magyar Szabadalmi Hivatal az eljárás félbeszakadását határozatban állapítja meg. A szabadalmi igényre, illetve a szabadalomra való jogosultság tárgyában indult per esetén - ha a perindítást bejelentik és igazolják - a Magyar Szabadalmi Hivatal köteles az előtte folyó eljárást a per befejezéséig terjedő időre határozattal felfüggeszteni. A javaslat szerint nincsenek egyéb olyan esetek, amelyek a szabadalmi eljárás felfüggesztését eredményezhetnék.

A szabályozás új eleme, hogy az eljárás félbeszakadását megállapító és az eljárást felfüggesztő hivatali határozatok ellen - a 85. § (1) bekezdése alapján - külön is megváltoztatási kérelmet lehet előterjeszteni a bírósághoz, annak ellenére, hogy ezek a határozatok nem az eljárás érdemében hozott ügyszűntető, hanem közbenső határozatok (50. §).

A javaslat továbbfejleszti a képviselőre vonatkozó szabályozást a szabadalmi eljárásokban.

Változatlan, hogy a Magyar Szabadalmi Hivatal előtti eljárásokban általában nincs képviselői kényszer; az államigazgatási eljárás általános szabályai érvényesülnek annyiban, hogy az ügyfél személyesen is eljárhat, s a képviselő valamennyi formáját igénybe veheti. Az ügyfelet képviselheti hivatásos képviselő (ügyvéd, szabadalmi ügyvivő, a céget jogtanácsosa, alkalmazott szabadalmi ügyvivője), valamint más személy (pl. hozzátartozó) is.

A külföldi ügyfelek továbbra is csak belföldi képviselő útján járhatnak el szabadalmi ügyekben; ez a képviselői kényszer a Magyar Szabadalmi Hivatal hatáskörébe tartozó valamennyi szabadalmi ügyre (44. §) kiterjed, ideértve a szabadalmi oltalom fenntartását és nyilvántartását is. A javaslat szerint a külföldi ügyfelek szabadalmi ügyvivőt vagy ügyvédet kötelesek képviselőjükkel megbízni, egyéb képviselői formák nem alkalmazhatók. A javaslat megszünteti a kötelező képviselőnek azt a formáját, amelyre a szakértelem nélkül eljáró ügyfelet lehetett kötelezni.

A Magyar Szabadalmi Hivatal előtti eljárásban nem változnak a képviselői meghatalmazás érvényességi feltételei. A 94. § (2) bekezdése összhangot teremt viszont annyiban, hogy a bírósági eljárásban is elegendő lesz, ha az ügyvédnek vagy szabadalmi ügyvivőnek adott meghatalmazást - az akár belföldi, akár külföldi - ügyfél aláírta. Új elem a képviselőre vonatkozó szabályozásban, hogy meghatározott esetekben a Magyar Szabadalmi Hivatal a szabadalmi ügyvivők és az ügyvédek közül ügygondnokot rendelhet ki az ügyfél részére (51. §).

A szabadalmi eljárások magyar nyelven folynak, de azokban idegen nyelven készült iratok is jelentős arányban kerülnek felhasználásra. A műszaki tájékoztatás és a jogérvényesítés szempontjai egyaránt megkívánják, hogy a szabadalmi leírást az igényponttal, valamint a rajzfeliratokat és a kivonatot a külföldről származó bejelentések esetében is magyar nyelven kelljen elkészíteni. Az egyéb iratokról a Magyar Szabadalmi Hivatal csak nyelvi vagy szakmai indokoltság esetén kér egyszerű vagy hitelesített fordítást (52. §).

Az 53. §-hoz

A szabadalmi eljárásokban, különösen a szabadalom megadására irányuló eljárásban lényeges kérdéseket vet fel a nyilvánosság szabályozása. A jogosultnak fontos érdeke, hogy a találmány idő előtt ne jusson nyilvánosságra, mivel az meghiúsítja a hatékony hazai és külföldi jogvédelem biztosítását. A szabadalmazás kapcsán a társadalomnak pedig pontosan az az érdeke, hogy gazdagodjon a műszaki szellemi alkotások hozzáférhető és megfelelő jogi keretek között hasznosítható eszköztára, ismeretanyaga.

Ezeket az ellentétes előjelű érdekeket a javaslat úgy hangolja össze, hogy - a hatályos joggal egyezően - a szabadalmi bejelentés közzétételéig csak a jogosult hozzájárulásával hozható a találmány nyilvánosságra; az elsőbbség napját követő tizennyolc hónap elteltével történő közzététellel (70. §) pedig a találmányok az eljárás rendje folytán nyilvánosságra jutnak. Ez alól csak a honvédelmi vagy nemzetbiztonsági érdekből államtitokká minősített bejelentésekben foglalt találmányok képeznek kivételt. A javaslat megszünteti a közzététel elhalasztásának és a szabadalom közzététel nélkül történő megadásának lehetőségét.

Az iratbetekintésre, a másolatkészítésre és az eljárások nyilvánosságára vonatkozó rendelkezések lényegében megegyeznek a hatályos szabályozással. Újdonság, hogy a javaslat tételesen felsorolja azokat az iratokat, amelyek a közzétételt követően sem válnak megtekinthetővé.

Az 54-56. §-hoz

A Magyar Szabadalmi Hivatal a szabadalmi bejelentésekről és a szabadalmakról két közhitelű nyilvántartást vezet: a bejelentések nyilvántartását és a szabadalmi lajstromot. A külön vezetett közzétételi nyilvántartás megszűnik; a bejelentésekről vezetett nyilvántartás adataira a közzétételt követően a szabadalmi lajstromra vonatkozó rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni. A nyilvántartásokba a szabadalmi jogokkal összefüggő valamennyi tényt és körülményt be kell jegyezni; ezek körét a javaslat a szabadalmi lajstromra vonatkoztatva példálózóan felsorolja.

A lajstrombejegyzésnek az a hatálya, hogy jóhiszemű és ellenérték fejében jogot szerző harmadik személlyel szemben bármely jogra, illetve teherre csak a lajstromba történt bejegyzés esetén lehet hivatkozni. A közzétételt követően a bejelentések nyilvántartása, valamint a szabadalmi lajstrom nyilvános, azok adatairól a Magyar Szabadalmi Hivatal - térítés ellenében - bárki számára másolatot szolgáltat (54. §).

Garanciális rendelkezés, hogy a szabadalmi nyilvántartásokba csak a Magyar Szabadalmi Hivatal vagy a bíróság határozata alapján lehet bejegyzést tenni. A 85. § (1) bekezdése - a hatályos jogi szabályozástól eltérően - a bírósági megváltoztatás körébe vonja a lajstrombejegyzés alapjául szolgáló, egyébként nem érdemi határozatokat.

A nyilvántartásokba történő bejegyzés iránti kérelemmel kapcsolatos rendelkezések érdemben nem változnak a hatályos előírásokhoz képest (55. §).

A magyar iparjogvédelmi hatóság hivatalos lapja 1896 óta jelenik meg folyamatosan. A Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő alapvető funkciója - az iparjogvédelmi vonatkozású jogszabályok, közlemények és tanulmányok megjelentetése mellett - az iparjogvédelmi hatósági tájékoztatások közzétele. A javaslat a szabadalmi hatósági tájékoztatásra vonatkozó alapvető szabályokat határozza meg, a főbb tájékoztatási alkalmak és a közzételezésre kerülő adatok példálózó felsorolásával.

Különleges jogi jelentősége van a közzétételről adott hatósági tájékoztatásnak, mivel ettől fogva válik a szabadalmazásra bejelentett találmány mindenki számára hozzáférhetővé (56. §).

Az 57-58. §-hoz

A szabadalom megadására irányuló eljárás szabályozása során a törvényjavaslat a hazai hagyományokat és a nemzetközileg kifejlődött megoldásokat ötvözi; az eljárás rendszerének és egyes szakaszainak szabályozásában meghatározó a Münchener Egyezményvel való megfelelő összhang igénye.

A Magyar Szabadalmi Hivatalhoz benyújtott szabadalmi bejelentéssel meginduló eljárás legfontosabb kellékeit a javaslat a hatályos joggal egyezően szabályozza; a szabadalmi bejelentés részletes alaki követelményeit továbbra is külön jogszabályban szükséges megállapítani.

Az eljárási szakaszok összekapcsolásához szervesen hozzátartozik a megfelelő igazgatási szolgáltatási díjak megfizetése; a díjakat ugyancsak külön jogszabály állapítja meg. Elsőként a bejelentési és kutatási díjat kell megfizetni, mégpedig a bejelentés napjától számított két hónapon belül. A szabadalmi bejelentésnek a műszaki tájékoztatás és a jogi oltalom meghatározása szempontjából fontos - idegen nyelvű - kellékeit a bejelentés napjától számított négy hónapon belül kell magyar nyelven benyújtani. Az említett két határidő egyike sem hosszabbítható meg (48. § (1) bek.), azok elmulasztása esetén a bejelentést visszavontnak kell tekinteni (66. § (4) bek.), az igazolás viszont nincs kizárva (49. § (5) bek.).

A bejelentő a közzétételig visszavonással szüntetheti meg az eljárást, attól kezdve pedig a 41. § szerint lemondhat a szabadalmi oltalomról. A lemondásra vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazását előíró rendelkezésből következik, hogy a szabadalmi bejelentést visszavonó nyilatkozat visszavonásának sincs jogi hatálya (57. §).

A javaslat a jog alapításához szükséges minimális követelmények rendszeréről áttér a Münchener Egyezményben is alkalmazott megoldáshoz, amely a bejelentési nap elismerését köti a legalapvetőbb kellékek meglétéhez.

Azt, hogy ezeknek a feltételeknek a bejelentés megfelel-e, a Magyar Szabadalmi Hivatal nyomban a bejelentés benyújtását követően megvizsgálja (65. §); hiány esetén a 66. § alapján rövid határidőn belül történő pótlásra hívja fel a bejelentőt, s a megfelelő teljesítés esetén a hiánypótlás beérkezési napját kell bejelentési napnak tekinteni.

A bejelentési napnak a szabadalmi jogban lényeges szerepe van. Ehhez igazodik az oltalmi idő kezdete (18. §), s általában az elsőbbség napja (61. §); a törvényben meghatározott eljárási határidők többségét is a bejelentés napjától kell számítani (58. §).

Az 59-60. §-hoz

Az egy szabadalmi bejelentésbe foglalás feltétele, hogy a találmány egységes legyen. Ezt a követelményt a javaslat - a hatályos rendelkezéstől eltérően és a Münchener Egyezmény fogalmának megfelelően - definiálja. A találmányok valamely csoportját akkor kapcsolja össze egyetlen közös találmányi gondolat, ha a találmányok mindegyike ugyanazon a felismerésen alapul, amely szerint a meghatározott feladat megoldása céljából az adott intézkedések alkalmazása a megjelölt hatásokkal jár, s ha a szóban forgó találmányok együtt biztosítják a kitűzött feladat megoldását.

Rendszerint egységes a termékre, annak előállítási eljárására, a termék alkalmazására, valamint az eljárást foganatosító berendezésre vonatkozó szabadalmi bejelentés; a több terméket vagy eljárást magában foglaló bejelentés is lehet egységes. Az egység követelményével kapcsolatos gyakorlatot az európai jogalkalmazás figyelembevételével kell kialakítani (59. §).

A javaslat a szabadalmi leírás és rajz jogi funkcióját abban határozza meg, hogy azokban kell a találmányt olyan módon és mértékben feltárni, hogy a szakember meg tudja valósítani a találmányt. A "szakember" mint általános zsinórmérték tudásszintje azonos azzal, amit a 4. § a feltalálói tevékenység körében elvár. A feltárás alapossága a bejelentő számára azért fontos, mivel az igénypontra csak a leírásban foglalt feltárással összhangban álló terjedelemben igényelhető a szabadalmi oltalom. A bejelentés napján feltártakhoz képest a szabadalmi bejelentés - a 72. § szerint - új tartalom bevitelével sem változtatható meg; bővítő értelmű módosításra - a hatályos jogtól eltérően és az európai szabályozással egyezően - nincs lehetőség.

A kivonat szerepét a javaslat kizárólag a műszaki tájékoztatás körében vonja meg. Jogi jelentősége a kivonatnak semmilyen tekintetben sincs (60. §).

A 61. §-hoz

Az elsőbbségre vonatkozó szabályozást a javaslat jelentős mértékben továbbfejleszti, s az európai jogi felfogással hozza összhangba. Az elsőbbségnek a hatályos jogban alkalmazott változatai közül a javaslat megőrzi a bejelentési elsőbbséget és az uniós elsőbbséget. Nem alkalmazza viszont a módosítási és a kiállítási elsőbbséget; ez utóbbi kedvezményt az újdonság fogalma körében (3. § b) pont) értékeli. Új elsőbbségi forma a belső elsőbbség, amely - meghatározott feltételekkel - egy folyamatban lévő azonos tárgykorú másik szabadalmi bejelentésre alapozható.

Az elsőbbségnek az a legalapvetőbb jogi jelentősége, hogy ez az időpont az irányadó abból a szempontból, hogy mely megoldások tartoznak a technika állásához a 2. § (2) bekezdése szerint.

A hatályos jog szigorát lényegesen enyhíti a javaslat, amikor a bejelentés napjától számított két hónapon belül engedi meg az uniós és a belső elsőbbség igénylését, az uniós elsőbbségi irat pedig négy hónapon belül nyújtható be. Az elsőbbségi igény érvényesítésére megszabott határidő elmulasztása esetén az igazolás a 49. §-ban továbbra is ki van zárva, az elsőbbségi irat benyújtásának elmulasztása viszont igazolással orvosolható.

A javaslat szerint egy bejelentésben, sőt, egy igénypontra is igényelhető több elsőbbség. Érdemben minden egyes igényelt elsőbbség a bejelentésnek csak azokra a részekre terjed ki, amelyeket az adott elsőbbséget megalapozó bejelentés kellően feltár. Eljárási szempontból, a közzététel időpontja tekintetében (a 70. § szerint) a legkorábbi elsőbbség időpontja a mérvadó.

A 62-64. §-hoz

A törvényjavaslat fenntartja azt a megoldást, amelyet az 1991. évi XXXVIII. törvény vezetett be a használati mintaoltalmi bejelentésből történő származtatásra. A származtatott szabadalmi bejelentésben - a hatályos jogtól eltérően és az uniós elsőbbség igénylése körében bevezetett könnyítéssel egyezően - a szabadalmi bejelentés napjától számított két hónapon belül előterjesztett nyilatkozattal lehet igényelni a használati mintaoltalmi bejelentés napjának és elsőbbségének elismerését. Származtatás esetén a bejelentőnek nem kell elsőbbségi leírás példányt benyújtania; annak az ügyiratokhoz csatolásáról hivatalból kell gondoskodni.

A származtatásra nyitva álló végső határidők nem változnak meg (62. §).

A javaslat a mikroorganizmus törzsek letétbe helyezésének szabályait a Budapesti Szerződésnek megfelelően, a törzs hozzáférhetőségét pedig a Münchener Egyezményrel összhangban szabályozza.

A kiállítási nyilatkozat és igazolás alapján tarthat igényt a bejelentő az újdonság megítélése körében a 3. § b) pontjában meghatározott kedvezményre. Ezek rendje lényegében megegyezik a hatályos jog szerinti kiállítási elsőbbség igénylésének szabályaival.

Az uniós elsőbbségnek a javaslat szerinti rendelkezéseivel (61. § (2) bek.) áll összhangban, hogy a nyilatkozatot két hónapon, a kiállítási igazolást pedig négy hónapon belül lehet benyújtani a szabadalmi bejelentés napjától számítva; s ugyanúgy alakulnak a mulasztás igazolásának szabályai is, mint az uniós elsőbbség esetében (64. §).

A 65-68. §-hoz

A szabadalom megadására irányuló eljárásban a vizsgálati szakaszok és a párhuzamosan végzett eljárási cselekmények rendje a hatályos jogot nagy mértékben közelíti a Münchener Egyezmény szabályozásához. A bejelentést követő vizsgálat során a Magyar Szabadalmi Hivatal csupán a bejelentési nap elismerése, a bejelentési és kutatási díj megfizetése, valamint a magyar nyelvű kellékek benyújtása szempontjából ellenőrzi a szabadalmi bejelentést. E követelmények teljesítése ugyanakkor az alaki vizsgálatnak (68. §) az újdonságkutatásnak (69. §) és a közzétételnek (70. §) egyaránt előfeltétele (65. §).

A bejelentési nap a bejelentés benyújtásától eltérő időpontot jelöl, ha a bejelentés napja csak a felhívást követő harminc napon belüli hiánypótlás eredményeként ismerhető el; ez a megoldás lényegesen eltér a hatályos jogtól. A szabadalmi bejelentés visszavontnak tekintéséről hozott hivatali határozat a szabadalom megadására irányuló eljárást befejező olyan érdemi határozat, amelynek megváltoztatása a 85. § (1) bekezdés alapján kérhető a bíróságtól. A bejelentés benyújtását követő vizsgálat kapcsán a 66. § (1) és (4) bekezdésében említett határidők egyike sem hosszabbítható meg, viszont elmulasztásuk esetén az igazolás nincs kizárva (66. §).

A bejelentési nap elismeréséhez előírt követelményeket kielégítő szabadalmi bejelentések bibliográfiai adatairól közöl hatósági tájékoztatást a Magyar Szabadalmi Hivatal az adatközlés kapcsán. Az adatközléssel nem válik hozzáférhetővé a találmány (67. §).

A vizsgálat következő szakasza az alaki vizsgálat, amelyet akkor végez el a Magyar Szabadalmi Hivatal, ha a szabadalmi bejelentés megfelel a bejelentést követő vizsgálat feltételeinek. Az alaki vizsgálat arra terjed ki, hogy a szabadalmi bejelentés kielégíti-e a törvényben és az annak felhatalmazása alapján kibocsátott külön jogszabályban előírt alaki követelményeket. Az érdemi vizsgálat (74. §) körében értékelésre kerülő követelményekkel - a példákval való alátámasztottsággal, a technika állásától való elhatárolással, stb. - összefüggő alaki előírások betartásáról nem az alaki, hanem az érdemi vizsgálat során kell gondoskodni.

Az alaki vizsgálat keretében a 48. § (2) bekezdése alapján kell határidőt tűzni a hiányok pótlására; e határidők elmulasztása esetén igazolással lehet élni. Nem elegendő, ha a felhívás csupán általános utalást tartalmaz a bejelentés hiányosságaira nézve. A visszavontnak tekintéséről hozott határozat megváltoztatása kérhető a bíróságtól (68. §).

A 69-71. §-hoz

Az újdonságkutatás feladata, hogy a nemzetközi követelményeknek megfelelően feltárja azokat a szabadalmi leírásban vagy egyéb forrásokban fellelhető adatokat, amelyeknek szerepük van a szabadalmi bejelentéssel kapcsolatban az újdonság és a feltalálói tevékenység megítélésében.

A javaslat bevezeti, hogy az újdonságkutatási jelentést és az abban hivatkozott iratok másolatait a Magyar Szabadalmi Hivatal megküldi a bejelentőnek, elősegítve ezzel az eljárás folytatásával kapcsolatos döntését. Az újdonságkutatásról közölt hatósági tájékoztatást a javaslat szintén az európai példa alapján vezeti be.

A bejelentő kérelmére elvégezhető korai újdonságvizsgálat megalapozhatja az uniós elsőbbséggel tett külföldi bejelentéseket (69. §).

A közzététellel válik a szabadalmi bejelentés tárgyát képező találmány bárki számára hozzáférhetővé az 53. §-nak megfelelően. Ezzel teljesül az a társadalmi érdek, hogy az új műszaki ismeret az elérhető tudás részévé váljon, s elősegítse a műszaki fejlődést.

A közzététellel keletkezik az ideiglenes szabadalmi oltalom (18. §) és általában ettől kezdve kell megfizetni a fenntartási díjakat (23. §) is. A bejelentőt a közzétételről a Magyar Szabadalmi Hivatal külön értesíti; a díjfizetés elmaradásának jogkövetkezményei azonban ettől függetlenek. A bejelentő kérelmére az elsőbbség napjától számított tizenhét hónap elteltéig is közzétehető a szabadalmi bejelentés. Ennek kapcsán ugyanakkor arra is figyelni kell, hogy a korai közzététel ne hiúsítsa meg a külföldi megszerzést (70. §).

A javaslat fenntartja a közzétételt követő észrevétel lehetőségét. Az észrevétellel nem indul meg egy külön szakasz a szabadalom megadására irányuló eljárásban belül. Az észrevételt a hivatalból végzett vizsgálat során kell értékelni. A javaslat nem vezeti be az ellenérdekű felek közötti külön eljárásá alakuló felszólalás intézményét (71. §).

A 72-73. §-hoz

A törvényjavaslat - az Európai Szabadalmi - nem teszi lehetővé a szabadalmi bejelentés bővítő értelmű módosítását; ezzel összefüggésben nem tartja fenn a módosítási elsőbbségre vonatkozó szabályozást sem. A

bejelentő azonos szinten vagy szűkítő értelemben a megadó határozat jogerőre emelkedéséig módosíthatja a szabadalmi bejelentést (72. §).

A szabadalmi bejelentés önkéntes megosztására a bejelentő egészen a megadó határozat jogerőre emelkedéséig jogosult. A megosztási díj megfizetésének elmulasztása nem a bejelentés, hanem a megosztási kérelem visszavontnak tekintésével jár. Az ennek folytán hozott hivatali határozat nem minősül a szabadalom megadása kérdésében hozott érdemi határozatnak, így annak megváltoztatása sem kérhető külön a bíróságtól. Ha a találmány nem egységes, a bejelentést a 76. § (1) bekezdése alapján kiadott felhívásra kell a bejelentőnek megosztania (73. §).

A 74-76. §-hoz

A szabadalmi bejelentés vizsgálatának - külön kérelem alapján meginduló - utolsó szakaszában, az érdemi vizsgálat keretében a Magyar Szabadalmi Hivatal valamennyi követelmény és feltétel együttes meglétét értékeli; elvben azokat is, amelyeket az alaki vizsgálat körében már elbírált (74. §).

Az érdemi vizsgálat iránti kérelem benyújtására és a díj megfizetésére megszabott határidők elmulasztása esetén a 49. § (5) bekezdése nem zárja ki az igazolást (75. §).

Ha a Magyar Szabadalmi Hivatal az érdemi vizsgálat során a szabadalom megadásának akadályait észleli, azokat hiánypótlási, nyilatkozattételi, illetve megosztási felhívással igyekszik elhárítani. Csak a pontos és az okokat határozottan kifejtő felhívás szolgálhat alapul az elutasításhoz. A felhívás nem kellő kimunkálása és az ügy bonyolultsága egyaránt szükségessé teheti újabb felhívás kiadását. A felhívás eredménytelensége esetén a szabadalmi bejelentést el kell utasítani, illetve úgy kell tekinteni, hogy a bejelentő lemondott az ideiglenes szabadalmi oltalomról. Mindkét esetben a hivatali határozat megváltoztatása kérhető a bíróságtól (76. §).

A 77-78. §-hoz

A vizsgált követelmények és feltételek mindegyikének megfelelő szabadalmi bejelentés tárgyát képező találmányra a szabadalmat meg kell adni.

A törvényjavaslatnak a Münchener Egyezmény alapján kidolgozott rendelkezései szerint a Magyar Szabadalmi Hivatal a szabadalom megadása előtt a szabadalmi leírás, az igénypont és a rajz végső változatát egyezteteti a bejelentővel. A bejelentő esetleges észrevételei alapján azonban nem indul meg egy újabb egyeztetési szakasz; azok figyelembevételéről a Magyar Szabadalmi Hivatal a bejelentő újabb megkérdezése nélkül dönt.

A megadási és kinyomtatási díj megfizetésének elmulasztását úgy kell tekinteni, hogy a bejelentő lemondott az ideiglenes oltalomról. Az erről hozott hivatali határozat megváltoztatását a 85. § (1) bekezdése alapján kérni lehet a bíróságtól (77. §).

A javaslat rendelkezik arról, hogy a Magyar Szabadalmi Hivatal a szabadalom megadását követően szabadalmi okiratot adjon ki a szabadalmasnak. A szabadalmi okiratnak nincs a szabadalom megadásával kapcsolatban jogi jelentősége. A szabadalom megadására vonatkozó döntést a jogerős megadó határozat tartalmazza (78. §).

A 79-84. §-hoz

A Magyar Szabadalmi Hivatal hatáskörébe tartozó - szabadalom megadására irányuló eljáráson kívüli - egyéb szabadalmi eljárások szabályozása során a javaslat nagyrészt átveszi a hatályos jog bevált megoldásait.

A szabadalmi oltalom megszűnésének megállapítására és újra érvénybe helyezésére irányuló eljárásban egy köztisztviselő hozza meg a határozatot. Az újra érvénybe helyezés előfeltételeit változtatja meg lényegesen a javaslat azáltal, hogy nem zárja ki az igazolás lehetőségét (79. §).

A megsemmisítési eljárást a javaslat az ellenérdekű felek (a szabadalmas és a megsemmisítést kérő) jogvitájának keretében szabályozza. Ennek megfelelően nincs jogi lehetőség arra, hogy a szabadalmas a saját szabadalmának megsemmisítése iránt indítson eljárást. A szabadalmas - ha indokoltan tartja - a 41. § alapján lemondhat a szabadalmi oltalomról, vagy a 11. § (4) bekezdése szerint átengedheti a rendelkezési jogot a szolgálati találmány feltalálójának.

Megsemmisítési eljárást olyan szabadalommal kapcsolatban is lehet indítani, amely - keletkezésére vissza nem ható hatállyal - már megszűnt. Ilyen esetben ugyanis a szabadalom fennállásának idején előállhattak olyan körülmények (pl. hasznosítás), amelyek miatt indokolt lehet a szabadalmi oltalom visszamenőleges hatályú megszüntetése.

A megsemmisítési eljárásban a Magyar Szabadalmi Hivatal - a 46. § (1) bekezdésének megfelelően - három tagú tanácsban jár el. A megsemmisítés jogalapjait a 42. § szabályozza (80-81. §).

A nemleges megállapítási eljárás csak egyetlen magyar szabadalommal kapcsolatban indítható meg. Több szabadalom tekintetében külön-külön kérhető a nemleges megállapítás. A nemleges megállapítási eljárás költségeit attól függetlenül a kérelmező viseli, hogy kérelmének helyt adott-e a Magyar Szabadalmi Hivatal vagy elutasította-e azt.

A nemleges megállapítási eljárásban a Magyar Szabadalmi Hivatal szintén tanácsban jár el. A nemleges megállapítás anyagi jogi szabályait a 37. § tartalmazza (82-83. §).

A szabadalmi leírás értelmezése tárgyában a Magyar Szabadalmi Hivatal három tagú tanácsban eljárva készíti el szakvéleményét; annak megváltoztatása nem kérhető a bíróságtól.

A szakvéleményt az eljáró bíróság vagy egyéb hatóság a bizonyítási eljárás során szabad mérlegelés alapján veszi figyelembe (84. §).

A 85-103. §-hoz

A szabadalmi ügyekben folyó bírósági eljárások szabályozásában a törvényjavaslat radikális változtatásokat nem irányoz elő. Egyes kérdésekben a hatályos szabályozáshoz képest azonban fontos eltéréseket tartalmaz.

A javaslat megszünteti a szóban forgó eljárások kétszintű szabályozását; ennek érdekében magában foglalja az összes szükséges eljárési szabályt.

A törvényjavaslat megőrzi a szabadalmi eljárások hagyományosnak tekinthető csoportosítását. Egyrészt szabályozza a Magyar Szabadalmi Hivatal határozatainak megváltoztatására irányuló nemperes eljárást; másrészt megállapítja az ún. szabadalmi perek speciális szabályait. A többi szabadalmi ügy a szabadalommal kapcsolatos minden más jogvitás ügy kategóriájához sorolható.

A törvényjavaslat bővíti azoknak a határozatoknak a körét, amelyek megváltoztatása kérhető a bíróságnál. Módot ad - a 46. § (2) bekezdésében említett érdemi határozatokon kívül - az államigazgatási eljárást megakasztó, illetve a szabadalmi nyilvántartásokba való bejegyzés alapjául szolgáló határozatokkal szembeni jogorvoslatra is.

Az Alkotmánybíróság 1/1994. (I. 7.) AB határozata megállapította, hogy a polgári eljárásban az ügyész általános perindítási fellépési, fellebbezési joga alkotmányellenes, mivel sérti az emberi méltósághoz való jog részét képező örendelkezési szabadságot. Ezt a megállapítást a nemperes eljárásban való általános ügyész eljárásközpontú kezdeményezési, illetve fellépési jogosultságra is vonatkoztatta. Felhívta ugyanakkor a figyelmet arra, hogy az ügyész bizonyos polgári peres és nemperes eljárásokban való közreműködését, perindítási és egyéb kezdeményezési jogát az Alkotmány 51. §-ának (3) bekezdése elvileg megalapozza és alkotmányossá teszi. Ilyen eljárásokként említi meg azokat a bíróság hatáskörébe tartozó egyoldalú eljárásokat, amelyekben egyedül az ügyész az a kívülálló szerv, amely a törvénysértések megelőzésében, illetőleg orvoslásában szerepet játszhat és bírósági eljárást kezdeményezhet. Az Alkotmánybíróság szerint kizárólag esetenként, az ilyen eljárásokat illetően az ügyésznek adott egyes törvényi felhatalmazások alkotmányossági vizsgálatával hozható döntés azok alkotmányosságáról vagy alkotmányellenességéről.

Mindezek alapján kell mérlegelni, hogy az ügyész milyen körben kapjon törvényi felhatalmazást a Magyar Szabadalmi Hivatal határozataival szembeni, bíróság előtti fellépésre. A hatályos szabályozás szerint az ügyész a szabadalmi hatóság valamennyi érdemi határozatának megváltoztatását éppúgy kérheti a bíróságtól, mint az ügyfél.

Ennek fenntarthatósága szempontjából mindenekelőtt a szabadalmi oltalom jogi természetét kell figyelembe venni: a szabadalom abszolút szerkezetű jogviszonyt eredményez, vagyis a szabadalmas kizárólagos hasznosítási jogának tiszteletben tartására, türésére, az e jog megsértésétől való tartózkodásra köteles a szabadalmason kívül mindenki más.

A szabadalmi ügyben hozott jogsértő határozattal szembeni fellépésre általában megfelelő eljárési lehetőségek nyílnak az érdekelték számára: a közzétételt követően észrevételezési joguk van, a jogsértően megadott szabadalom keletkezésére visszaható hatályú megsemmisítését kérhetik. Általában sem jogi, sem gazdasági szempontból nem aggályos az olyan szabadalmak fennmaradása, amelyeket ugyan nem lehetett volna megadni, viszont senkinek sem sértik valamely jogát vagy érdekét. Ebben az esetben nincs olyan alkotmányos indokként is elfogadható fontos szempont, amely szükségessé és megengedhetővé tenné az ügyész eljárás-kezdeményezési jogát. Ez alól az általános elv alól kivételt képez az egyetlen "negatív" szabadalmazhatósági kritérium érvényesítése: a javaslat 6. §-ának (2) bekezdése ugyanis kizárja a szabadalmi oltalomból a találmányt, ha közzététele vagy hasznosítása a közrendbe vagy a közérkölsbe ütközne. A közrend és a közérköls szempontjainak érvényesítése a szabadalom megadására irányuló egyoldalú, "egyfeles" eljárásban - a Magyar Szabadalmi Hivatalon kívül - csak az ügyésztől mint kívülálló szervtől várható. A közrendbe vagy a közérkölsbe ütköző szabadalom megsemmisítése iránt eljárást az ügyész maga is indíthat - ügyfélként -, s ebben az esetben az általános szabály szerint mint az államigazgatási szakban félként részt vevő kérheti a határozat bírósági megváltoztatását; ha pedig a közrendre vagy a közérköls sérelmére hivatkozva más

kéri a szabadalom megsemmisítését, fontos érdek fűződhet ahhoz, hogy az ilyen eljárásban hozott államigazgatási határozat megváltoztatását az ügyész is kérhesse, annál is inkább, mivel a javaslat 42. §-ának (3) bekezdése szerint a megsemmisítési kérelmet elutasító jogerős határozat kizárja, hogy azonos ténybeli alapon ugyanannak a szabadalomnak a megsemmisítése iránt bárki újabb eljárást indítson. Ez tehát azzal járhatna, hogy az érintett fél kellően nem megalapozott megsemmisítési kérelmének elutasítása az ügyészt is elzárná a közrend, illetve a közérdekek sérelmével megadott szabadalom megsemmisítésének kérésétől.

A többi szabadalmi ügyben nincs olyan körülmény, jogi sajátosság, mely az ügyész eljárás-kezdeményszerző jogát alkotmányosan megalapozná; ezért a javaslat a szabadalom megadása és megsemmisítése kérdésében hozott határozatok esetében hatalmazza fel az ügyészt a 6. § (2) bekezdésén alapuló megváltoztatási kérelem benyújtására.

Figyelemmel a javaslat 46. §-ának (4)-(5) bekezdésére, a határozat bírósági megváltoztatásának kérése az egyetlen jogorvoslati lehetőség a Magyar Szabadalmi Hivatal érdemi határozataival szemben (85. §).

A törvényjavaslat fenntartja a Magyar Szabadalmi Hivatal határozatának megváltoztatásával kapcsolatos jelenlegi hatásköri és illetékességi szabályokat. A kizárólagos illetékesség biztosítja az ügyek elbírálásában - annak koncentrációja révén - a joggyakorlat egységességét és a megfelelő speciális szakértelmet (86. §).

A szabadalmi ügyekben eljáró bíróságok fórumrendszerének, összetételének megváltoztatását a törvényjavaslat nem célozza. Erre - szükség szerint - a bírósági szervezetrendszer és a polgári perrendtartás átfogó reformja keretében kerülhet sor. Ez azt jelenti, hogy elsőfokon továbbra is olyan hivatásos bíróból álló tanács jár el, amelynek két tagja felsőfokú műszaki vagy ezzel egyenértékű szakképesítéssel rendelkezik; a Legfelsőbb Bíróság pedig - igazodva az általános szabályokhoz - három hivatásos bíróból álló tanácsban bírálja el a Fővárosi Bíróság végzésével szembeni fellebbezéseket (87. §).

Nem szólnak jelentős érvek a Magyar Szabadalmi Hivatal határozatainak megváltoztatására irányuló eljárás nemperes jellegének módosítása mellett. A javaslat ezért fenntartja az eljárás nemperes jellegét és azt a szabályozástechnikát, hogy a szabadalmi törvény csupán a nemperes eljárás, illetve a polgári perrendtartás általános szabályaihoz képest szükséges eltéréseket fogalmazza meg (88-103. §).

A 104. §-hoz

A törvényjavaslat a szabadalmi kényszerengedéllyel, az előhasználati és a továbbhasználati joggal kapcsolatos pereket, valamint a bitorlási pereket sorolja a szabadalmi perek kategóriájába. E perek szintén a Fővárosi Bíróság hatáskörébe és kizárólagos illetékessége alá tartoznak.

A szabadalmi perekben is hivatásos - elsőfokon részben műszaki szakértelmmel is rendelkező - bíróból álló bírói tanácsok járnak el; továbbá e perekben is irányadók a XI. fejezetnek a nyilvánosságra, a kizárásra, valamint a szabadalmi ügyvivők képviselési jogára és költségeire vonatkozó rendelkezései.

A szabadalommal kapcsolatos minden más jogvitás ügyben a törvényjavaslat megyei bírósági hatáskört állapít meg - a hatályos joghoz hasonlóan. Ezekben az ügyekben is irányadók a javaslat 89., 90. és 94. §-ában, valamint 95. §-ának (3) bekezdésében foglalt rendelkezések (104. §).

A 105-106. §-hoz

A törvényjavaslat az új növényfajták oltalmára Párizsban létesült nemzetközi egyezmény (UPOV) előírásaival összhangban - és a hatályos jogi szabályozáshoz képest csak kisebb korrekciókat végrehajtva - állapítja meg a növényfajták szabadalmi oltalmára vonatkozó rendelkezéseket.

A növényfajták szabadalmi oltalmának feltételei eltérnek a találmányokra meghatározott általános követelményektől. A növényfajta akkor szabadalmazható, ha megkülönböztethető, egynemű, állandó és új, továbbá, ha lajstromozható fajtanévvel látták el. A megkülönböztethetőség, az egyneműség és az állandóság követelményei képezik az oltalom biológiai előfeltételeit, míg a speciális tartalmú újdonság és a fajtanév követelményei főként jogi természetűek.

A megkülönböztethetőség az elsőbbség időpontjában (61. §) közismert fajtáktól való határozott eltérést kívánja meg. Az egyneműség a növényfajta egyedének "térbeli", az állandóság pedig azok "időbeli" azonosságára, megismételhetőségére vonatkozó előfeltételt jelenti. Az újdonság követelménye - eltérve a szabadalmi jogban ismert általános újdonságfogalomtól - csak ugyanannak a fajtának a korábbi használatával kapcsolatos; nevezetesen a fajta újdonságát csakis az adott fajtának az eladásra felkínálása vagy kereskedelmi forgalomba hozatala ronthatja, ha arra a nemesítő vagy jogutódja hozzájárulásával került sor az elsőbbség napját meghatározott idővel megelőzően.

A fajtanévnek a növényfajta azonosítására kell alkalmasnak lennie (105. §).

Növényfajtára adott szabadalom esetén a szabadalmas kizárólagos hasznosítási jogának tartalma is eltér a találmányokra általában meghatározottaktól. A fajták esetén ez a jog lényegében a "magvédelmet" jelenti; vagyis arra vonatkozik, hogy csak a szabadalmas engedélyével szabad a fajta szaporítóanyagát kereskedelmi forgalomba hozatal céljára előállítani, eladásra felkínálni vagy kereskedelmi forgalomba hozni. A kizárólagos rendelkezési jog kiterjed továbbá a fajtának egy másik fajta előállításához történő ismételt felhasználására, valamint arra is, hogy az eredetileg nem szaporítóanyagként forgalomba hozott dísznövényt (pl. vágott virágot) szaporítóanyagként felhasználják.

A szabadalmas jogait védő rendelkezés szerint csak az engedélyével vihető a fajta szaporítóanyaga olyan országba, ahol a növényfajta nem részesíthető megfelelő jogi oltalomban.

A növényfajtára adott szabadalom oltalmi ideje nem a bejelentés, hanem a megadás napjától számít és időtartama a szőlők és fák esetén hosszabb, mint az egyéb növényeknél. A szabadalmast fajtafenntartási kötelezettség terheli (106. §).

A 107-109. §-hoz

A növényfajták szabadalmazhatóságának vizsgálata terén a javaslat fenntartja azt a - bevált - rendszert, hogy a biológiai előfeltételek, vagyis a megkülönböztethetőség, az egyneműség és az állandóság meglétét a fajták minősítésére hivatott mezőgazdasági szakhatóságnál elvégzett kísérleti vizsgálat eredménye alapján kell megállapítani. A kísérleti vizsgálattal kapcsolatos állásfoglalás köti a Magyar Szabadalmi Hivatalt.

A külföldi szervnél végzett kísérleti vizsgálat eredményével összefüggésben a javaslat új rendelkezése, hogy azt csak e szerv külön hozzájárulása esetén lehet figyelembe venni a szabadalmi eljárásban.

E megoldás lehetővé teszi, hogy a külföldi szerv közvetlenül a bejelentővel szemben érvényesíthesse anyagi igényét a vizsgálati eredmény felhasználásával kapcsolatban.

A külföldi vizsgálati eredményt a Magyar Szabadalmi Hivatal csak a viszonyosság esetén veheti figyelembe. A külföldi vizsgálati eredmény átvételéről értesíti továbbá a vizsgálatra hivatott hazai szervet.

A kísérleti vizsgálat eredményének benyújtására megszabott négy éves határidő elmulasztása esetén igazolásnak van helye az általános szabályok szerint (107. §).

A növényfajtára adott szabadalom a megkülönböztethetőség és az újdonság hiánya miatt, valamint közrendi okból semmisíthető meg ex tunc hatállyal. A fajtafenntartási kötelezettség elmulasztása pedig ex nunc hatályú megsemmisítéssel járhat. A megfelelő fajtanév hiányának csak az a következménye, hogy új fajtanévet kell megállapítani. A megsemmisítési eljárásra a 80. és 81. §-ok rendelkezései irányadók (108. §).

Külön jogszabály szerint a növényfajták csak állami minősítéssel vehetők köztermesztésbe. Ez alól a szabadalmazott fajták sem jelentenek kivételt. A növényfajtákkal kapcsolatban - eltérő rendelkezés hiányában - a javaslat általános előírásai irányadók (109. §).

A 110-111. §-hoz

A biológiai eltérések és a jogi szabályozásbeli különbségek miatt az állatfajták szabadalmi oltalmát nem lehet a növényfajtákkal azonos szabályozás alá vonni. Azt is figyelembe kell venni, hogy az állatfajták jogi oltalmára nem jött létre az UPOV-hoz hasonló nemzetközi megállapodás.

A hatályos szabadalmi jog az állatfajtákra megfelelően rendeli alkalmazni a növényfajtákra megállapított rendelkezéseket. A javaslat ezzel szemben az állatfajtákra sajátos - külön fejezetben foglalt - előírásokat határoz meg.

Az állatfajták szabadalmazhatóságának feltételei általában a megkülönböztethetőség és az újdonság, valamint a fajtanévvel való ellátás. Az állattenyésztésről szóló 1993. évi CXIV. törvény hatálya alá nem tartozó állatfajok esetén a reprodukálhatóság is szabadalmazhatósági követelmény. A megkülönböztethetőség fogalma fejezi ki a fajta egyedeinek "térbeli", míg a reprodukálhatóság azok "időbeli" azonosságát. Az újdonsági követelmény - a növényfajtákra vonatkozó szabályozáshoz hasonlóan - csak az adott fajta korábbi forgalomba hozatalával függ össze.

Speciális rendelkezés az igényjogosultsággal kapcsolatban, hogy fajtaelismerésben részesített állatfajta esetén a szabadalom a fajtát elismerésre bejelentő személyt vagy jogutódját illeti meg (110. §).

Az állatfajtára adott szabadalomból eredő kizárólagos jog a szaporítóanyag kereskedelmi forgalmával összefüggő tevékenységekre, valamint az állatfajtának egy másik fajta előállításához történő ismételt felhasználására vonatkozik.

Az állatfajták szabadalmi oltalmának időtartama az általános rendelkezésekhez igazodik. A javaslat - a növényfajtáktól eltérően - az állatfajtákra nem ír elő fajtafenntartási kötelezettséget (111. §).

A 112-114. §-hoz

Az állatfajták szabadalmi oltalma kapcsán a biológiai feltételek, vagyis a megkülönböztethetőség és a reprodukálhatóság vizsgálatában a Magyar Szabadalmi Hivatal és a fajtaelismerésre kijelölt szakhatóság munkamegosztását és együttműködését, valamint a külföldi teljesítményvizsgálati eredmény átvételének feltételeit a javaslat a növényfajtákra megállapított szabályokkal egyezően rendezi (112. §).

Az állatfajtára adott szabadalom ex tunc hatályú megsemmisítésére a megkülönböztethetőség és az újdonság hiánya, továbbá a közrendbe ütközés adhat okot. A megsemmisítési eljárást a 80. és 81. §-ok szerint kell lefolytatni (113. §).

Az állattenyésztésről szóló törvény hatálya alá tartozó állatfajták csak fajtaelismeréssel vehetők köztenyésztésbe. Ez alól a szabadalmazott állatfajták sem képeznek kivételt. Az állatfajtákra egyebekben a javaslat általános rendelkezései vonatkoznak (114. §).

A 115-118. §-hoz

A javaslat záró rendelkezései részletes átmeneti szabályokat állapítanak meg a folyamatban levő ügyekre, a hatálybalépés előtt megkötött szerződésekre, valamint a hatálybalépés előtt megkezdett hasznosításra vonatkozóan. Szabadalmi hatóságunk névváltoztatásával összefüggésben is átmeneti szabályokat szükséges megállapítani (115. §).

A törvényjavaslat hatályon kívül helyezi a feleslegessé vált jogszabályokat, valamint elvégzi a szükséges törvénymódosításokat; emellett megadja a kellő felhatalmazásokat a rendeletalkotáshoz (116-118. §).